Örebro universitet
Akademin för Juridik, Psykologi och Socialt Arbete
Socionomprogrammet
Teorier och metoder i socialt arbete C
C-uppsats 15 poäng
HT 2010

Ingen är större än gruppen

En studie om fotbollshuliganer

Handledare: Lindberg, Daniel

Författare: Börjesson, Lina &

Fernandes, Maria

Ingen är större än gruppen – en studie om fotbollhuliganer

Av: Lina Börjesson & Maria Fernandes
Örebro Universitet
Akademin för Juridik, Psykologi och Socialt Arbete
Socionomprogrammet

Teorier och metoder i socialt arbete C
C-uppsats 15 poäng
HT 2010

Sammanfattning

Syftet med studien är att skapa insikt i huliganers upplevelser kring sin medverkan i organiserat supportervåld utifrån ett kultursociologiskt perspektiv. Tidigare forskning visar att huliganism är en manlig företeelse och att grupptillhörigheten är viktig. Huliganerna har mycket gemensamt förutom fotbollen och våldet samt att de tycks söka spänning. Likväl teoretiska utgångspunkter belyser att människan söker sig till grupper med kollektiv struktur för att ersätta bristen på gemenskap i ett individualistiskt samhälle, vilket uppnås genom symboler och ritualer. Uppsatsen utgår från en kvalitativ ansats med ett abduktivt synsätt där tre djupintervjuer ämnar öka förståelsen kring fenomenet huliganism. I resultat – analysavsnittet samt slutdiskussionen visar det sig att respondenterna känner samhörighet till gruppen, dels genom fotbollen och genom våldet. Respondenterna anser att det är viktigt att visa på ett traditionellt manligt beteende.

Huliganism. Manlighet. Våld. Ritual. Gruppgemenskap.

Abstract

The purpose of this essay is to create an understanding of hooliganism and to analyze hooligans' experiences of their involvement in organized supporter violence from a cultural sociological perspective. Earlier research shows that hooliganism is a male phenomenon, and that group membership is important. Hooligans seem to have a lot in common besides football and violence. They seem to seek excitement. Furthermore, the theoretical perspectives illustrate that man seems to be looking for groups with a collective structure to replace the lack of community in an increasingly individualistic society. This is achieved through symbols and rituals. The essay is based on a qualitative approach, where three interviews will improve the understanding of the phenomenon of hooliganism. The result section, the analysis section and the final discussion show that the respondents feel connected to the group, both through the football and through the violence. The respondents think it is important to demonstrate masculinity.

Hooliganism. Masculinity. Violence. Ritual. Group Community.

INNEHÅLL

1. INLEDNING 1
1.2. Problemformulering 2
1.3. Syfte 2
1.4. Frågeställning 3
1.5. Begreppsdefinition 3
1.5.1. Huligan 3
1.5.2. Firma 4
1.6. Studiens disposition 4
2. TIDIGARE FORSKNING 4
2.1. ”Vi och dom” – om grupptillhörighet 5
2.2. Bortom fotbollen och våldet 5
2.2.1. Ritualer och kodex 5
2.3. Huliganism som manlig företeelse 6
3. TEORI 7
3.1. Gemeinschaft och Gesellschaft 7
3.2. Gruppens betydelse för individen 8
3.3. Ritualer 9
3.3.1. Symboler 10
3.4. Huliganism som livsstil 10
3.5. Teorier om maskulinitet 11
4. METOD 12
4.1. Studiens metodologiska ansats 12
4.2. Forskningsteknik 13
4.2.1. Litteraturanskaffning 13
4.2.2. Resultatanskaffning - Intervju 13
4.3. Tolkande synsätt 14
4.4. Urval 15
4.5. Intervjuform 15
4.6. Transkribering av data 16
4.7. Validitet och Reliabilitet 16
4.8. Analysmetod 17

4.9. Etik 18
4.9.1. Informerat samtycke 18
4.9.2. Konfidentialitet 18
4.9.3. Forskarens roll 18
5. RESULTAT OCH ANALYS 19
5.1. Respondenterna 19
5.1.1. Patrik 19
5.1.2. Calle 19
5.1.3. Adam 19
5.2. Grupptillhörighet 20
5.3. ”Vi och dom” upprätthålls genom symboler 21
5.4. ”Vi och dom” beskrivs genom ritualer 22
5.5. Individens respekt för kollektivet 23
5.5.1. De-individuation 24
5.6. Huliganens kärlek till fotbollen 24
5.7. Klass 25
5.8. Respondenternas patriarkala syn 26
6. SLUTDISKUSSION 27
6.1. Slutsats 30
6.2. Förslag på vidare forskning 30
8. LITTERATURFÖRTECKNING 31
8.1. Referenslitteratur 33
BILAGA 1 – OPERATIONALISERING 35
BILAGA 2 – INTERVJUGUIDE 39

1. INLEDNING

> For many of us friendship, belonging, and adventure are just as important as fighting, if not more important. I mean, if it was only about violence you could just beat up anybody in the streets. Hooliganism is much more than that.

Citatet är hämtat från en supporter som håller på fotbollslaget AC Sparta Prag från Tjeckien (Spaaij, 2008, s. 18) och som sätter fingret på vad uppsatsen handlar om, nämligen huliganism och huliganer och hur det kommer sig att individer väljer att medverka i den här typen av gruppering. Fenomenet har vidare rönt medialt intresse den senaste tiden då såväl SVT (2010) som tv4 (2010) och Sveriges radio (2010) under det senaste året sänt en rad dokumentärer och debatter som berör ämnet. Samtliga belyser dess efterverkningar, utbredning och problematik i Sverige idag.

Det finns en mängd forskningsbaserade artiklar som berör huliganism, dessutom finns en rad teorier som kan appliceras på fenomenet. Spaaij (2008), Giulianotti och Armstrong (2002) samt Dunning (2000) har alla studerat fenomenet och samtliga beskriver det som en manlig företeelse. Dock tycks det finnas delade meningar om hur huliganismen konstrueras och faktiskt ser ut idag. För att se till det inledande citatet tycks det inte bara handla om våldet, utan även om vänskap, tillhörighet och spänning, men att fotbollen i sig också är viktig. Giulianotti och Armstrong (2002) menar till och med att kärleken till fotbollen har den mest centrala betydelsen i huliganernas liv. Mathiasson (1994) beskriver kollektivets betydelse för individen, vari denne får bekräftelse då denne är en del av gruppen. Den kollektiva känslan är något som Deniz och Perdikaris (2000) menar har minskats då samhället i dag är allt mer individualistiskt. King (2001) och Spaaij (2008) samt Giulianotti och Armstrong (2002) skriver att våldet som brukas är organiserat och att det finns en mängd hederskoder inblandade i ett slagsmål. En deltagare bör till exempel aldrig skada motståndaren allvarligt eller bruka våld mot kvinnor och barn. Vidare belyser Spaaij (2008) våldets betydelse, vilket skapar ett ”vi och dom” tänk där gruppen definierar sig utifrån andra grupper. Våldet bidrar även, enligt Miller med flera (1961, ref. av Johansson, 2001) till att skapa en hierarkisk position i gruppen som är viktig för männen och för sammanhållningen.

Traditionellt sett har det alltid varit arbetarklassens män som intresserat sig för fotboll och genom den skapat sig en identitet (Giulianotti & Armstrong, 2002). Idag tycks det dock finnas en något bredare variation då det kommer till klassbundenheten, dock uppges 70-80 % av alla huliganer i England tillhöra arbetarklassen (Dunning, 2000). Andersson och Radmann (1998) beskriver hur supporterkulturen i Sverige har gått från att vara mycket våldsam, till att under

en period representera gentlemannamässighet. Under de senaste decennierna har det dock återigen blivit mer våldsamt och konfliktfyllt i samband med fotbollsmatcher.

Utifrån det ovan skrivna tycks huliganismen vara en manligt kodad aktivitet som delvis är klassburen och som för individen skapar en tillhörighet till gruppen. Dock finns det brister i den tidigare forskningen då brittiska studier inte tycks ha tagit hänsyn till ritualers och handlingars betydelse samt hur det kommer sig att personer med olika klasstillhörighet söker sig till huliganism. Vidare har det inte tidigare utförts djupgående intervjuer med så kallade huliganer i Sverige, då forskning inom ämnet främst bygger på brittiska observerande studier, där intervjuer sällan förekommit. Tidigare forskning i Sverige tycks inte ha uppmärksammat ämnet samt hur det kommer sig att den enskilde individen väljer att medverka i just denna typ av gruppering.

Huliganism som fenomen har ett nära samband med socialt arbete. I och med dess utbredning behövs en vidare förståelse inom disciplinen i mötet med eventuella problem kopplade till området. Meeuwisse och Swärd (2006) skriver att varje generation av socialarbetare ställs inför nya dilemman de behöver ta ställning till. Vidare tänker sig Nygren (2006) att socialt arbete är en komplex blandning av såväl teori, erfarenheter och visdom, vilket Dellgran och Höjer (2006) bekräftar då de menar att det rör sig om ett heterogent forskningsfält. Författarna anser att frågeställningarna som idag knyts till ämnet är väldigt spridda och berör olika sociala fenomen till skillnad från tidigare då de snarare behandlade traditionsbundna ämnen så som till exempel missbruk och fattigdom.

1.2. Problemformulering

Valet av studie är grundat i att det finns en brist på forskning inom ämnet och att huliganism har blivit ett fenomen som tydligt breder ut sig. Om de berörda männen söker vänskap, tillhörighet och spänning som huliganen som håller på AC Sparta Prag menar enligt citatet ovan, varför väljer de då inte att medverka i en annan sorts gruppering? Är det våldet som lockar? Eller har de ett behov av ett kollektiv i ett allt mer individualistiskt samhälle? Studien syftar till att undersöka ”huliganens” egen verklighet och syn på sitt och de likasinnades beteende och handlingarnas betydelse i gruppen. Studien bygger på tre stycken djupintervjuer med personer som enligt begreppsdefinitionen beskrivs som huliganer (se nedan) samt litteraturstudier för att skapa en bredare kunskap och förståelse inom området.

1.3. Syfte

Studien syftar till att skapa förståelse samt att analysera huliganers upplevelse kring sin medverkan i organiserat supportervåld utifrån ett kultursociologiskt perspektiv med fokus på en kollektiv kontra individuell identitet.

1.4. Frågeställning

- Hur definierar respondenterna en huligan?
- Hur beskriver respondenterna att vara en del av gruppen?
- På vilket sätt beskrivs handlingar inom gruppen och vilken betydelse tillskrivs de?

1.5. Begreppsdefinition

Avsnittet avser att redovisa begrepp som är relevanta för studien. Begreppen huligan och firma kommer att behandlas genomgående i studien och därav krävs en tydlig och enhetlig definition.

1.5.1. Huligan

Nordqvist (2008) skriver att det finns olika sorters fotbollssupportrar och att polisen valt att dela in dem i tre olika kategorier beroende på vilket hot de utgör och hur våldsamma de är. A-supportrar är de som inte är våldsamma alls utan som endast är intresserade av fotbollen och sitt lag, de kan dock ingå i klacken. B-supportrar anses vara personer som latent kan bli våldsamma, då de lätt blir provocerade och påverkade av C-supportrar. C-supportrar beskrivs som mycket våldsbenägna och är ofta kriminella. De skapar ofta bråk i samband med fotbollsmatcher. B – och C-supportrar kallas även för risksupportrar.

Enligt Nationalencyklopedin (NE – 2010-10-26) finns en mängd beskrivningar av ”huliganism”. Det svenska ordet ”huligan” är en översättning från engelskans ”hooligan” vilket tycks ha fler ursprung. Dels härstammar det från en text från 1890-talet som beskriver en våldsam, irländsk familj och dels härstammar det från en irländsk ligist vid namn Hooligan som levde på slutet 1800-talet. En aktuell definition är dock enligt Nationalencyklopedin att ett fotbollsfan ställer sig över samhällets ordningsnormer, vilket kan yttra sig i såväl bråk som vandalisering i samband med fotbollsmatcher. Spaaij (2008) kommer i sin studie fram till att det oftast är unga män som medverkar i huliganism. Kännetecken för huliganer är enligt författaren att de har en maskulin framtoning och att de söker spänning. Vidare beskrivs den egna gruppen som viktig då de i den känner tillhörighet och solidaritet och att det är viktigt för individerna att upprätthålla en heder i gruppen. Att definiera vad ”huliganism” är tycks dock inte vara helt okomplicerat. Larsson (2007) redogör för att det organiserade våldet enligt gruppchefen för supporterpolisen i Stockholms län, Hans Löfdahl, inte enbart sker i samband med matcher utan att det kan ske några dagar före eller efter matchen och att det kan ske var som helst. Nordqvist (2008) skriver i en rapport från Brottförebyggande Rådet (BRÅ) att begreppet ”huliganism” kommer från massmedia och har till syfte att täcka in alla former av fotbollsrelaterade ordningsstörningar. En huligan kan också likställas med en ”firmamedlem”, då de är med i en firma och slåss i klubbens namn.

1.5.2. Firma

Enligt Nordqvist (2008) kommer ordet ”firma” från engelskans ”firm” och betyder hård, beslutsam eller säker. De ovan beskrivna C-supportrarna är de som kallas för huliganer och är med i firmor, vilket ofta är en hel livsstil. För att få deltaga måste individen kvalificera sig och ständigt visa lojalitet mot firman. Författaren skriver vidare att de som är med i firmorna ofta är unga män runt 15 till 30 år och enligt Adang och Valk (1999, ref. av Nordqvist, 2008) söker männen efter andra firmor som de kan konfrontera och slåss mot. Våldet är oftast organiserat då mötet mellan de olika firmorna sker på en planerad plats och under en bestämd tid. Men det är även på förhand bestämt hur de ska klä sig så att de inte blandar ihop de från sin egen firma med de från den andra. Till exempel kan de bestämma att den ena firman ska ha vitt på sig och den andra svart. Personer som är med i en firma klär sig sällan i lagets halsduk eller tröja. Sedan 1980-talet finns det en casualkultur inom firmorna, vilket innebär att medlemmarna klär sig på ett visst sätt och använder ett antal olika bestämda exklusiva klädmärken för att visa på hög klass.

Vi kommer genomgående i vår forskningsundersökning att använda oss av begreppet ”huliganism”, eller ”huligan” vilket vi i definierar som ett manligt fotbollsfan som i grupp, alltså i sin firma, utför våldsamheter gentemot andra firmor.

1.6. Studiens disposition

Inledningsvis har inledning, syfte, frågeställningar och begreppsdefinition presenterats, varpå den tidigare forskningen, vilken berör huliganism generellt, redovisas i kapitel två. Forskning visar på att det utgör en hel livsstil där fokus ligger på grupptillhörigheten samt att det tycks vara en tydligt manlig aktivitet. Vidare belyser kapitel tre, teoriavsnittet, kollektivets betydelse samt hur ritualer och symboler stärker dess sammanhållning. Dessutom beskrivs hur huliganism kopplas ihop med manlighet. Metodavsnittet utgör kapitel fyra varvid studiens tillvägagångssätt redogörs. Därefter analyseras materialet utifrån den insamlade empirin i kapitel fem. I kapitel sex redovisas en diskussion kring ämnet utifrån den tidigare forskningen samt en slutsats av studiens frågeställningar. Slutligen ges förslag på vidare forskning inom ämnet i kapitel sju.

2. TIDIGARE FORSKNING

Den tidigare forskningen bygger på aktuella avhandlingar och artiklar från både Sverige och Storbritannien. Den tidigare forskning som används i avsnittet har sammanställts i följande teman: ”Vi och dom” – om grupptillhörighet, Bortom fotbollen och våldet samt Huliganism som manlig företeelse. Tematiseringen har till syfte att ge en fördjupad förståelse av fenomenet fotbollshuliganism.

2.1. ”Vi och dom” – om grupptillhörighet

Artikeln skriven av Spaaij (2008) handlar om fotbollshuliganism generellt, med särskilt fokus på engelska huliganer. Författaren bygger sin studie på material från drygt 400 semistrukturerade intervjuer samt deltagande observationer under sex års tid. Författaren menar på att huligangrupperingar är en identitetsskapande och organiserad verksamhet där gruppmedlemmarna har en känsla av solidaritet och tillhörighet. Huliganerna bildar sin identitet i ett ”vi och dom” tänk där de definierar sig själva utifrån andra rivaliserande grupper och andra i samhället. Sammanhållnigen bygger bland annat på den gemensamma viljan att ständigt vara redo att slåss. King (2001) utgår i sin forskningsartikel från en djupintervju med en engelsk huligans syn på gruppens gemenskap. Metodologiskt skiljer sig Kings studie från Spaaijs studie genom enbart en djupintervju utförts. Trots stora skillnader i tillvägagångssätt är resultaten jämförbara då båda forskarna lägger vikt vid grupptillhörighetens betydelse. King (2001)skriver att det inte bara är våldet som skapar gruppkänslan, utan även att gruppen måste ha en gemensam känsla för vad våldet kommer att betyda för dem som grupp. Spaaij (2008) skriver att individerna i firmorna slåss i rollen som gruppmedlem vilket gör att de kan bo i samma område och ses varje dag utan att bråk uppstår.

2.2. Bortom fotbollen och våldet

Giulianotti och Armstrong (2002) har gjort antropologiska fältstudier av fotbollshuliganism och deras grupperingar i England samt Skottland och kommit fram till att en del av deras identitet är att vara huligan. Giulianottis och Armstrongs (2002) studie visar vidare att huliganer ofta är hängivna fotbollssupportrar med stor kunskap om spelet och att det finns många gemensamma nämnare mellan gruppmedlemmarna bortom våldet och fotbollen. De har ofta liknande intressen, de går på samma pubar och lyssnar på samma sorts musik. Genom kläderna kan de även urskilja sig själva från andra som inte är huliganer. Spaaij (2008) beskriver att en viktig aspekt i huliganism är att individerna söker spänning i ett tråkigt samhälle. Många av de huliganer författaren har intervjuat anser sig ha både tråkiga liv och tråkiga arbeten. När eller om de får mer att glädjas åt förutom gruppen avtar umgänget med firman och många ser det som en tillfällig aktivitet.

2.2.1. Ritualer och kodex

King (2001) och Spaaij (2008) skriver att en hederskod inom huliganism är att huliganer endast slåss mot varandra och således attackerar de inte kvinnor, barn och andra supportrar.

> We consider ourselves hooligans, which means we only fight rival hooligans, people who are willing to engage in violence. I would never attack a father attending a football match with his son even if he happens to support Real Madrid. That makes no sense and is considered inappropriate.

Citatet ovan är hämtat från en huligan från Barcelona (Spaaij, 2008:7). King (2001) menar vidare att det endast är hedersvärt att vinna ett slagsmål mot en annan grupp som består av

lika många eller fler individer än sin egen grupp. Om en grupp med till exempel 100 personer vinner ett slagsmål mot en grupp på endast 50 personer är det således ingen triumf. Enligt Spaaij (2008) finns det en ömsesidig respekt även till huliganer från andra firmor så länge de lever upp till sitt ord och är duktiga på att slåss. Det mest prestigefyllda är att ta sig an och slå ner de största och mest respektingivande killarna. Men även utanför den direkta våldssituationen är det viktigt att upprätthålla hedern, genom att till exempel syna varandra på avstånd genom blickar och glåpord. Enligt Giulianotti och Armstrong (2002) är inte målet med fighten att skada de andra allvarligt. Johansson (2001) har i sin avhandling skrivit om hur det kommer sig att människor använder sig av våld mot varandra i offentliga miljöer. I det arbetet har han använt sig av empiri hämtat från såväl intervjuer som inspelningar från rättegångar, statistik och geografisk information. Författaren kommer bland annat fram till att våld i stor utsträckning brukas för att upprätthålla makt och status vilket visar på vem som bestämmer, både i den egna gruppen, men även utåt. Enligt Johansson (2001) skapar gemensamma ritualer tillhörighet, identitet och handlingskraft hos individerna som ingår i en grupp. Det är även ytterst viktigt för sammanhållningen av gruppen.

2.3. Huliganism som manlig företeelse

Giulianotti och Armstrong (2002) skriver att huliganer följer normen för manlighet vilket visar på en hårdhet. Tillhörigheten i gruppen ses som ett test på hur maskulin individen är. Dunnings (2000) studie belyser även den huliganism som en manligt kodad aktivitet. Det empiriska material som Dunning (2000) utgår från i sin forskningsartikel är hämtat från engelska texter som handlar om fotbollsvåld. I sin artikel gör han en ansats att förklara huliganism och beteendet runt fenomenet. Även Spaaij (2008) menar på att det är ens manlighet som ständigt sätts på prov och de som anses vara av högre rang, alltså de som är mest manliga, påverkar de andra inom gruppen. I Petterssons avhandling (2002) ingår tre studier som bygger på en nätverksanalytisk metod där hon i sin analys tar hjälp av ett antal författare för att förklara olika brottsliga nätverk. Huff med flera (1990, ref. av Pettersson, 2002) skriver att ”gäng” är den sorts gruppering som oftast består av unga män som är väl sammanhållna med en klar inre hierarki. Messerschmit (1993, ref. av Pettersson, 2002) skriver att många unga män i en lägre samhällsklass ofta förnekas maskulin status då de inte får möjlighet till utbildning och karriär som andra. Det leder bland annat till att de slåss, just för att kunna upprätthålla maskuliniteten. Kimmel (1994, ref. av Pettersson, 2002) skriver att viljan och önskan att slåss är en viktig del för att visa sin manlighet.

Den tidigare forskningen kan sammanfattas med att den visar att individens grupptillhörighet är av stor vikt i huligangrupperingar då de i gruppen känner solidaritet och bildar sig en identitet. De tycks ha mycket gemensamt förutom fotbollen och våldet då studier visar på att individer söker spänning i ett ointressant samhälle. Forskarna menar vidare att huliganism är en manlig företeelse då individerna ständigt ska visa på en hårdhet och vara redo att slåss.

Vidare finns få svenska studier inom forskningsfältet men däremot finns internationell forskning, dock inte i samma utsträckning som i andra forskningsområden.

3. TEORI

I teoriavsnittet kommer ett antal begrepp redovisas, vilka belyser olika perspektiv som kan tänkas öka förståelsen för fenomenet huliganism. Avsnittet inleds med synen på individen och kollektivet, därefter beskrivs teorier kring grupptillhörigheten och ritualer. Slutligen redovisas ett stycke rörande maskulinitet. Teorierna bildar studiens analysverktyg.

3.1. Gemeinschaft och Gesellschaft

Tönnies (2001) menar att utvecklingen under den industriella revolutionen kom att ändra det sociala livets utformning. Författaren förklarar utvecklingen under industrialiseringen som en förändring från ett kollektivt liv med gemenskap och samstämmighet, vilket benämns ”Gemeinschaft”. Individen utvecklades istället till att leva i ett individualistiskt samhälle som grundade sig på tillfälliga relationer samt storskalig konkurrens, vilket benämns ”Gesellschaft”. Deniz och Perdikaris (2000) har, för att förtydliga skillnaderna mellan ett kollektivistiskt samhälle och ett individualistiskt samhälle, gjort en framställning som nedan redovisas. Bilden nedan är en fri översättning från Deniz och Perdikaris (2000, s. 53).

Gemeinschaft	**Gesellschaft**
Arbete och hushåll är samordnade. Barn deltar i arbetet. Unga tar ansvar.	Arbete och hushåll är åtskilda från varandra. Det finns inte bruk för barn.
De olika åldrarnas behov och insatser samordnas och tas tillvara. Bevarat sammanhang över människans livscykel.	Ålderssegregation. Ökade klyftor mellan produktiva och icke produktiva åldrar. Kris i reproduktionen av människans livscykel.
Patriarkat med männens kontroll av kvinnorna i hemmet.	Jämställdhet med dubbel arbetsbörda för kvinnor och försök till assimilering av kvinnor i ett teknokratiskt samhälle.
Dubbelmoral och helig resp. profan sexualsyn sida vid sida. Sträng kontroll över döttrar.	Öppen och liberal syn på sex.
Överhet och vuxnas auktoritet över barnen. Aga och fasta normer.	Professionaliserad barnuppfostran. Förbud mot aga och osäkerhet om normer.
Mångsidiga och varaktiga mänskliga relationer i relativt bofasta miljöer. Blodsband och kollektivism.	Ensidiga och flyktiga relationer. Privatisering och individualism.
Överblickbar ”lokal offentlighet” av synliggjorda livsmönster, handlingar och bedömningar.	Sektorisering. Livet uppdelat på olika platser.
Religiös syn.	Sekulariserad syn.
Familje- och släktlojalitet.	Facklig tradition. Starka intresseorganisationer.
Personligt ansvar.	Offentligt ansvar.

Deniz och Perdikaris (2000) skriver att det traditionella samhället i väst har utvecklats till att bli ett mer individuellt industrisamhälle. Tidigare arbetade familjerna mer i ett kollektiv där barnen hjälpte till hemma och det fanns en stark patriarkal hierarki då mannen hade kontroll över kvinnan. Auktoriteten visade sig även i en stark respekt för de äldre eftersom vuxna och överhet hade en utpräglad makt över barnen. Under bondesamhället lyftes vikten av lojalitet mot släkt och vänner fram samt en tydlig inriktning på det personliga ansvaret. I kontrast lever vi idag i ett samhälle som är jämställt och liberalt. Det finns även en stark framväxt av fackliga organisationer och ett offentligt ansvar och den arbetarklass som finns idag beskrivs enligt Bengtsson (2010) som personer vilka har okvalificerade rutinarbeten. Deniz och Perdikaris (2000) menar även att det idag inte finns en lika tydlig respekt och hänsyn till äldre eftersom klyftan mellan åldrarna ökat då barnens hjälp i hemmet inte länge behövs i samma utsträckning som förr. Under jordbrukssamhället fanns det en stor respekt för traditioner och människor prioriterade att umgås med familj och släkt, det fanns en konformitet som innebar att underordna sig de gemensamma plikterna. I dagens samhälle premieras det att vara självständig, oberoende och effektiv. Mathiasson (1994) skriver att alla människor ingår i grupper. Författaren skriver vidare om gruppens betydelse för individen och om hur individen får bekräftelse, växer och utvecklas i enhällighet med gruppen. Myers, Abell, Kolstad och Sani (2010) skriver att individer, för att belysa den egna gruppen i en positiv bemärkelse, behöver jämföra den egna gruppen med andra grupper i de frågor där den egna gruppen är överlägsen. Gruppen tenderar att se sina egna drag som de mest önskvärda. En studie som författarna hänvisar till är gjord med en grupp skolbarn i England visar på att de som var ”medelklass” definierade sig själva genom sina akademiska framgångar medan ”arbetarklass” barnen istället definierade sin framgång genom att de var ”streetsmarta”, att de hade kunskaper inom områden som inte berör skolarbetet. Myers med flera (2010) menar vidare att känslan av att vara en del i något större stärker individens föreställning om sig själv. Människan vill inte bara själv respekteras utan även känna stolthet i gruppen. Grupptillhörigheten får individen att känna sig bättre genom att tänka ”Jag är en X, X är bra. Därför är jag bra”.

3.2. Gruppens betydelse för individen

Mathiasson (1994) beskriver ”vi och dom” grupper där ”dom-gruppen” är viktig i strävan efter att definiera sin egen grupp, ”vi-gruppen”. Mathiasson (1994) skriver om både Durkheim och Meads teorier om grupper vilka menar på att det inte går att se en grupp som en samling individer, utan att de ska ses som en grupp, med ett gemensamt medvetande. Varje grupp har utvecklat gemensamma normer och regler som ska gälla inom gruppen. Bauman och May (2004, ref. av Lalander & Johansson, 2007) skriver om symboliska distinktioner vilket innebär att den egna gruppen skapar skillnader mellan sig själva och andra. Genom att se ner på en annan grupp skapar sig gruppen en egen stark gemenskap och en sorts suveränitet. Mathiasson (1994) använder begreppet referensgrupp för att beskriva grupper vi

själva söker oss till. Referensgruppen står för de ideal och värderingar som individen själv står för. Ett visst beteende hos individen kan därför förklaras med att denne beter sig på det sättet för att kunna ingå i referensgruppen, det är något eftersträvansvärt. Myers med flera (2010) menar vidare att gruppindelningen blir en del i ett ständigt jämförande, individer jämför sig själva med andra individer samt jämför sin grupp med andra grupper. Personer har en benägenhet att identifiera sig med individer som liknar sig själv vilket även skapar en distans till andra. Medlemmar i en grupp använder sig av bland annat kläder, flaggor och jargong för att markera sin grupptillhörighet. Myers med flera (2010) skriver att ett sätt att visa på enighet i den egna gruppen är att distansera sig från en annan grupp. Konsekvensen av att argumentera mot ”dom” skapar ett tydligare ”vi”. Myers med flera (2010) skriver att oenigheter med personer från andra grupper inte skadar gruppens världsbild och därav inte är ett problem, medlemmar i den egna gruppen varken vill eller förväntar sig att vara överens med dem. När det uppstår oenigheter inom gruppen skapas dock en motsättning som är svår att acceptera. En konsekvens blir att misstag som görs av gruppmedlemmar är svårare att acceptera än misstag som görs av någon utomstående.

3.3. Ritualer

Ritualer har enligt Collins (2004) fyra huvudingredienser, eller förutsättningar, för att uppstå. Först och främst krävs det att två personer eller fler möts och i det mötet påverkar varandra. För det andra måste det finnas en avgränsning mellan de här personerna och andra så att det är uppenbart vilka som tillhör gruppen och inte. Den tredje ingrediensen är att personerna i gruppen fokuserar på samma objekt eller aktivitet och att individerna i det skedet är medvetna om att de andra i gruppen även de är fokuserade på samma objekt. Som fjärde ingrediens behöver medlemmarna dela samma känsla inför objektet eller aktiviteten. Finns dessa fyra förutsättningar menar författaren att det går att tala om en ritual. Giddens (2007) skriver om Durkheims studier av ritualer vilka han tänker sig har till uppgift att sammanföra en grupps medlemmar och på så vis bekräfta dem och skapa en känsla av solidaritet dem emellan. Vidare beskriver även Lalander och Johansson (2007) ritualer och menar på att det kan röra sig om gemensamma handlingsmönster, symboler som ständigt används och så vidare, vilka skapar en tro på gruppen och på tillvarons strukturer. Dessutom motverkar ritualerna gruppens osäkerhet och gör den egna gruppens kultur mer trovärdig och säker. Enligt författarna för en grupps ritualer ihop dess medlemmars tankar och skapar då en sorts rättfärdighet och trygghetskänsla hos individerna, de ingår på så vis i ett kollektiv av tankar.

Såväl Durkheim (1912, ref. av Giddens, 2007) som Lalander och Johansson (2007) påtalar ritualernas viktiga funktion som fast punkt i medlemmarnas liv. Ritualerna kan skapa ordning och stabilitet i en annars så kaosartad tillvaro. Med hjälp av ritualerna kan det skapas ett forum där medlemmarna kan släppa vardagslivet och tillsammans med gruppen uppleva något utanför sig själva som individer. Lalander och Johansson (2007) förklarar vidare olika sorters

ritualer, varav en är övergångsritualer som består av övergångar mellan stadier. Ett exempel på en övergångsritual är när en blandning av människor, allt från studenter till företagare eller pappor kommer från sina vardagsmiljöer och träffas i hejarklacken inför en fotbollsmatch. I mötet med gruppen, eller med sitt kollektiv, förvandlas samlingen av människor till fotbollssupportrar med hjälp av gruppens ritualer. Ritualerna i ett sådant fall kan exempelvis bestå av sättet individerna pratar på, kläderna de bär samt en viss jargong.

Lalander och Johansson (2007) anser att ritualer i grupper med en manlig majoritet ofta bygger på traditionellt manliga egenskaper som har att göra med bland annat sport. Lalander och Johansson (2007) skriver att grupptillhörigheten ofta utgör en del av unga mäns könssocialisation. Gruppen är viktig och leder till en känsla av manlighet i och med att de lär sig gruppens jargong, språk och andra koder som är viktiga för gruppen. I sådana grupper finns det också ofta vissa lojalitetskoder som beskriver hur medlemmarna ska bete sig mot varandra. En manlig grupp består många gånger av en tydlig hierarki med tydliga roller inom gruppen.

3.3.1. Symboler

Cohen (1985, ref. av Jenkins, 2008) betonar symbolernas vikt, vilka han menar skapar en gemenskap i gruppen. Först och främst skriver han att gemensamma symboler genererar en känsla av tillhörighet hos gruppmedlemmarna. Dessutom skriver författaren att individerna som ingår i en gemenskap delar samma känslor då de deltar i något tillsammans. Även Lalander och Johansson (2007) skriver att det i en specifik kultur eller grupp finns ett gemensamt sätt att förstå just deras symboler. Symbolerna används för att visa på vem personen i fråga är och personen blir på så vis bekräftad. Symbolerna måste vidare uttrycka det som gruppen står för och fungerar i ett vidare perspektiv som en påminnelse om det sociala band som medlemmarna delar sinsemellan. Det kan röra sig om allt från kläder, färger, tatueringar till sättet att prata på eller bete sig. Symbolanvändandet skapar en känsla av gemenskap och en ”vi-känsla” i gruppen.

3.4. Huliganism som livsstil

Enligt Myers med flera (2010) definierar en del fotbollssupportrar sig själva till stor del utifrån lojaliteten till sitt lag. Att hålla sig uppdaterad om sitt lag tar upp stor del av supportrarnas tid. Till exempel reser de för att se på matcher, läser artiklar och skriver nya hejaklackssånger. Myers med flera (2010) framhåller vidare att det krävs ett intresse och en emotionell koppling till en grupp för att identifiera sig med den. Myers med flera (2010) skriver att de individer som vi främst identifierar oss med är de som ingår i grupper vi föds in i, så som de i sin familj och de med samma etniska ursprung. Grupper som vi blir en del av senare i livet är dock även de viktiga då de visar på vem individen är som person utifrån de

kriterier som individen ser på sig själv utifrån. En individ med dåligt självförtroende söker sig ofta till en grupp i tron om att den kommer att höja det egna självförtroendet.

Balaam och Haslam (1998 ref. av Myers m.fl. 2010) tänker sig att en person inte formas av gruppen så länge denne inte delar samma sociala identitet som en majoritet av samlingen. Barreto och Ellemers (2000, ref. av Myers m.fl. 2010) menar att det finns olika nivåer av identifikation med gruppen, vilket påverkar individens lojalitet gentemot den egna gruppen. Ju mer personen identifierar sig med gruppen, desto större vilja har personen att följa dess normer. Enligt Myers med flera (2010) finns det två huvudsakliga anledningar till att medlemmar i en grupp starkt påverkas av varandra. För det första hyser gruppmedlemmarna stor tilltro till att personer de identifierar sig med förmedlar korrekt information samt värderingar. För det andra krävs det en samstämmighet mellan gruppmedlemmarna för att gruppen ska hållas samman. Gruppen måste således hålla ihop genom uppfattningar och värderingar, för att fortsätta existera som grupp.

> By the mere fact that he forms part of an organized crowd, a man descends several rungs on the ladder of civilization. Isolated he may be a cultivated individual; in crowd he is a barbarian – that is a creature acting by instinct.

Citatet är hämtat från Le Bon (1895 ref. av Myers m.fl. 2010, s. 495). Le Bon (1895, ref. av Myers m.fl. 2010) menade att en person låter sina primitiva instinkter ta över och lägger det rationella tänkandet åt sidan då denne blir en del av en grupp. I en grupp känner sig individen osynlig och det egna ansvaret minskar således. Medlemmarna kan komma att uppnå ett näst intill hypnotiskt tillstånd där de utför handlingar de aldrig skulle göra i ett annat sammanhang. Myers med flera (2010) skriver att den avidentifierade känslan är en process som används för att förklara fenomen som fotbollshuliganism så väl som andra aggressiva folkmassor. Gruppens påverkan kan enligt Lalander och Johansson (2007) göra att de enskilda individerna i gruppen hamnar i en så kallad de-individuation som innebär att individen frånsäger sig ansvar, slutar fungera som individ och överlåter allt beslutsfattande på gruppen. I och med det förlorar individerna känsla för moral och empati för andra människor. Individerna upplever sig således inte längre som individer utan som en grupp, vilket gör att de enskilda individerna inte känner ansvar för gruppens handlande utan att allting rättfärdigas då det är gruppen som handlar. Myers med flera (2010) förklarar en folksamling som en grupp människor med ett gemensamt syfte, det kan till exempel vara att de har en gemensam motståndare eller att de har ett tydligt kollektivt budskap.

3.5. Teorier om maskulinitet

Enligt Bourdieu (1999) är en riktig man någon som känner ett behov av att tydliggöra sin värdighet. Eliasson (2003) skriver att män ofta använder våld för att visa på sin makt. Makt i sin tur kopplas ofta ihop med manlighet. Eliasson (2003) beskriver vidare våld som ”en

manlig specialitet" då det ofta är män som gör krigstjänst eller är aktiva inom andra legitimerade former av våld till exempel inom olika sporter, som supporter eller mer extrema former så som fotbollshuliganism. Myers med flera (2010) tar upp att en persons aggressivitet kan skilja sig åt beroende på vilket kön personen tillhör. Ur ett sociobiologiskt perspektiv kan det genom historien urskiljas att kvinnan tar hand om barnen samtidigt som mannen skyddar dem från hot. Mannen använde då sin aggression som vapen för att skydda sin familj. I dagens samhälle kan det utläsas att pojkar får beröm för ett aggressivt beteende medan flickor blir bestraffade. Myers med flera (2010) menar att en definition av vad ett aggressivt beteende innebär är mycket svår att genomföra, förståelsen ses ständigt ur ett manligt perspektiv vilket endast bygger på myten om att män är mer aggressiva än kvinnor.

Ovanstående teoretiska begrepp kan ses som analysverktyg för att öka förståelsen för kommande resultatredovisning. Enligt teorin tycks vi idag leva i ett allt mer individualistiskt samhälle där gemenskap inte är ett naturligt inslag vilket i sin tur leder till att människan söker sig till grupper för att känna samhörighet och gemenskap. Genom sin medverkan kan individen upprätthålla sin heder. Teorier visar vidare på att symboler och ritualer används för att befästa gemenskapen i gruppen samt visa på sin grupptillhörighet. Våldet kan utifrån teorier förstås i en dubbel bemärkelse, dels som ett sätt att upprätthålla manlighet och dels som ett sätt att stärka grupptillhörigheten.

4. METOD

I metoden motiveras valet av en kvalitativ forskningsansats samt valet av forskningsteknik. Dessutom beskrivs intervjuernas urval, utförande samt det efterliggande arbetet så som transkribering och analys. Avsnittet avser även att belysa forskningens tillförlitlighet samt metodens begränsningar och vilka etiska aspekter som beaktats. Metodvalen problematiseras samt diskuteras genomgående i avsnittet.

4.1. Studiens metodologiska ansats

Oavsett vilken typ av forskningsansats eller teknik en forskare använder sig av menar Edling och Hedström (2003) att det behövs ett system för insamlingen av empiri och analys som utförs. Utan att ha ett visst system i åtanke blir det omöjligt att tolka och analysera den data som tas fram. Trost (2010) skriver att det är viktigt att låta forskningens syfte och frågeställningar avgöra vilken ansats som är mest lämplig att använda sig av. Vi har valt att använda en kvalitativ ansats då syftet är att skapa en förståelse för respondenternas medverkan i huliganism. Studien syftar inte till att endast beskriva det angivna beteendet, utan syftet är att se till respondenternas upplevelser av att de själva väljer att medverka i gruppen. Då enbart tre intervjuer har genomförts går resultatet heller inte att mätas i procent utan ska snarare ses som en chans att ge djupare förståelse av just de tre personer som intervjuas.

Enligt Holme och Krohn Solvang (1997) söker den kvantitativa ansatsen en representativitet som har till syfte att generalisera vilket uppnås genom en tydlig struktur medan den kvalitativa metoden ämnar gå på djupet, att skapa förståelse och belysa det säregna där respondentens kontext är central. I en kvantitativ undersökning försöker forskaren enligt Johannessen och Tufte (2003) att utforma så exakt formulerade frågor som möjligt för att på så vis kunna mäta de teoretiska fenomen som forskaren vill belysa. Vill forskaren istället införskaffa sig en insikt om människors egna uppfattningar och tolkningar om det som sker i deras liv måste en kvalitativ ansats användas, sådant kan ej förstås genom att använda sig av en kvantitativ ansats. Skillnaden mellan en kvalitativ och en kvantitativ ansats kan förtydligas då Bryman (2002) skriver att den kvantitativa forskaren ser till människors beteende medan den kvalitativa forskaren vill finna förståelse till vad som frambringar ett beteende.

Resultatet skall inte formulera några generella slutsatser angående alla huliganer i Sverige. Snarare handlar det om ett bidrag till ökad kunskap kring centrala drag i huliganism som fenomen. Ambitionen är således snarare analytisk generalisering, vilket enligt Bryman (2002) är av vikt vid en kvalitativ ansats.

4.2. Forskningsteknik

Nedan redovisas hur studiens litteratur- samt resultatanskaffning genomförts.

4.2.1. Litteraturanskaffning

Studien tog form genom en undersökning av relevant tidigare forskning samt teorier kopplade till ämnet, därav avgränsades studien. Litteraturen återfanns på Örebro Universitetsbibliotek samt ett antal relevanta källor på internet så som till exempel databasen elin@Örebro. Sökorden vi utgick ifrån var huliganism, huliganer, manlighet, ritualer och gruppgemenskap. Orden översattes även på engelska. Patel och Davidson (2003) skriver att kunskap vad gäller tidigare forskning samt teorier hämtas från litteratur, vilket hjälper forskaren att urskilja det som är väsentligt inom forskningsområdet. Kvale (1997) skriver vidare att det är viktigt att göra en genomgång av befintlig litteratur för att säkerställa att resultatet av senare gjorda intervjuer är relevanta samt har vetenskapligt värde. I så stor utsträckning som möjligt har ambitionen varit att använda primärkällor i studien, dock har det inte alltid varit möjligt då ett antal böcker ej varit tillgängliga och således har ett antal sekundärkällor används.

4.2.2. Resultatanskaffning - Intervju

Inom den kvalitativa forskningen finns det olika metoder till hands (Holme & Krohn Solvang, 1997). Den här studien bygger på tre djupintervjuer inom vilka vi försökte skapa en så bekväm samtalsmiljö som möjligt då respondenterna kände till platsen för intervjun samt att det bjöds på fika. Holme och Krohn Solvang (1997) skriver att forskaren, för att uppnå en kvalitativ forskning, till exempel kan göra en djupintervju i vilken det skapas ett samspel mellan forskaren och respondenten. Det skapas således ett vanligt samtal i en mer vardaglig

situation som kan bli en styrka i forskningen. Både i första kontakten med respondenterna samt vid intervjutillfället uttryckte vi stor uppskattning till deras deltagande i intervjun och var under intervjuerna uppmärksammade och intresserade av vad som sades. Kvale (1997) skriver att respondenten kan uppleva intervjun i sig som positiv då denne känner sig uppmärksammad och betydelsefull, då dennes personliga erfarenheter och känslor är viktiga för forskningen. I arbetet med studien valde vi att göra intervjuerna först efter att tidigare forskning var insamlad samt efter det att vi gjort oss insatta i studiens teoretiska grund. Kvale (1997) menar att forskningens öppenhet är den kvalitativa intervjuns största vinst. En öppen intervju ställer höga krav på intervjuarens förkunskaper vilket leder till att intervjun är väldigt känslig för vilka föreberedelser som gjorts.

Andra exempel på kvalitativ forskning är öppen och dold observation (Holme & Krohn Solvang, 1997). Den här studien bygger dock på djupintervjuer då vi ansåg att varken dold eller öppen observation var möjlig att genomföra. Av tidigare forskning har vi kunnat utläsa att huliganism är en manlig företeelse vilket resulterar i att vi av förklarliga skäl inte kan uppfattas som en av deltagarna, något som begränsar möjligheten för oss som kvinnor att genomföra observationer. Holme och Krohn Solvang (1997) förklarar att deltagarna under en öppen observation vet och accepterar att forskaren fungerar som observatör medan deltagarna under en dold observation inte har vetskap om att en forskare deltar. Som deltagare eller observatör måste forskaren uppfylla de förväntningar som normalt ställs på den givna rollen, forskaren måste således uppfattas som en av deltagarna.

4.3. Tolkande synsätt

Forskningen bygger på ett abduktivt synsätt, en av orsakerna är att den har för avsikt att belysa respondenternas personliga upplevelser, vilket skapar en subjektiv bild av fenomenet huliganism. I studiens inledande skede var avsikten att ur redan befintliga teorier skapa en förståelse, därefter har syftet varit att frambringa nya tankar och teorier byggt på studiens egen empiri. För att göra det har vi läst teorier och tidigare forskning som eventuella förklaringsmodeller för individens syn på sitt eget samt gruppens beteende. Abduktion beskrivs av Alvesson och Sköldberg (2005) som en metod som inte bör ses som en blandning av induktion och deduktion, den har dock likheter med de båda metoderna men inbegriper även förståelse. Medan induktionen utgår från empiri och deduktionen från teori så utgår abduktion från både empiri och teori. Inom abduktion kan analysen utgå från empiri, men samtidigt kombineras med teorier och tidigare forskning vilket fungerar som en inspirationskälla för att se mönster och skapa en förståelse. I studien har förståelse varit ett genomgående nyckelord.

4.4. Urval

Respondenterna som deltagit i intervjuerna uppfyller kriterierna för att besvara studiens syfte. Kriterierna är att de är aktiva inom en firma (enligt ovanstående avsnitt ”Huliganism”) samt att de frivilligt velat deltaga i undersökningen. Enligt Holme och Krohn Solvang (1997) blir en undersökning irrelevant om inte respondenterna uppfyller kriterierna för forskningens syfte samt har erfarenhet av det berörda ämnet. Att studien bygger på tre respondenter beror på att vi ansåg att det räckte för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Kvale (1997) skriver att antalet respondenter i en kvalitativ studie kan variera och att forskaren kan sluta intervjua då en mättnadspunkt är nådd, vilket innebär att ytterligare respondenter inte utgör ny kunskap. Vidare bygger undersökningen på ett bekvämlighetsurval som i sin tur resulterade i ett snöbollsurval, då kontakt skapades via en bekant. Valet av att göra ett bekvämlighetsurval ansågs vara nödvändigt då huliganer generellt sett inte ställer upp i intervjuer. Bryman (2002) styrker att det är ett vanligt urvalsförfarande då respondenterna är svåra att få kontakt med. Författaren menar vidare att snöbollsurvalet används då forskaren får kontakt med en person som i sin tur förmedlar en kontakt med ytterligare personer.

4.5. Intervjuform

Inför intervjuerna gjordes en operationalisering där viktiga kategorier togs fram (se bilaga 1). Intervjuns frågor utgick från operationaliseringen för att vi på så vis skulle kunna säkerställa att relevanta frågor ställdes som skulle fördjupa intervjuerna och besvara studiens syfte (intervjufrågorna återfinns i bilaga 2). Enligt Patel och Davidson (2003) är en operationalisering viktig för att kunna garantera att allt som är relevant tas upp i intervjun. När frågorna skapades hade vi Patels och Davidsons (2003) intervjupunkter i beaktande, det vill säga att frågorna inte bör vara långa, ledande, innehålla negationer, dubbelfrågor eller förutsättande frågor. Författarna tar även upp att ”varför?” inte är en bra fråga vid öppna svarsalternativ men kan vara givande i form av en uppföljningsfråga. Vidare skriver de att språkbruket är väsentligt i formulerandet av frågor, det är viktigt att språket är alldagligt och inte innehåller fackuttryck. I studien ansåg vi att det var av särskild vikt att ett akademiskt språk inte användes då respondenterna inte ingick i undersökningen i egenskap av sin yrkesroll utan att fokus var på dem som privatpersoner.

Vi valde att göra en semistrukturerad intervju då vi ville ta med ett antal frågor, samtidigt som respondenterna skulle få utrymme att prata fritt. Patel och Davidson (2003) skriver att graden av strukturering vid en intervju är en benämning på hur fritt respondenterna ges utrymme att svara på frågorna. Bryman (2001) menar att forskaren i en semistrukturerad intervju har ett antal frågor som denne vill ställa, dock kan följden variera samt kan ytterligare frågor ställas vid behov. Intervjun inleddes med en rad bakgrundsfrågor och avslutades med frågor rörande respondenternas situation idag och eventuella tillägg. En kort presentation inför varje tema gavs även. Patel och Davidson (2003) bedömer att det är bra att börja med neutrala frågor som

innehåller den bakgrundsinformation som forskaren är i behov av och att den avslutas med neutrala frågor som ger respondenten utrymme att kommentera samt lägga till saker som denne anser kompletterar intervjun.

4.6. Transkribering av data

Intervjun spelades in för att på så vis kunna skapa ett mer levande samtal i och med att fokus därav kunde ligga på respondenten och inte på att anteckna. Även Kvale (1997) håller med i det resonemanget och anser att en inspelning är viktig då samspelet får mer fokus och skriver vidare att en intervjuinspelning kan underlätta för intervjuaren att återvända till samtalet för att kunna uppmärksamma tonfall, pauser och liknande. Efteråt är det vanligt att intervjuaren gör en utskrift av det bandade materialet. När intervjun var slutförd transkriberades innehållet av en av oss på grund av begränsad tidsåtgång. Valet gjordes att ta bort uppgifter som gjordes intervjupersonerna identifierbara samt påbörjade meningar som inte avslutades och som saknade relevans. Det kan vara viktigt att ha det i åtanke då Kvale (1997) skriver att det är viktigt att redogöra för hur transkriberingarna av intervjuerna har gått till, så som att exempelvis ange om tanken är att återge intervjun ordagrant.

4.7. Validitet och Reliabilitet

Kvale (1997) skriver att det är viktigt att beakta både validitet och reliabilitet genom hela forskningsprocessen. För att öka validiteten i studien har ambitionen varit att beskriva metodavsnittet grundligt genom att visa på alla steg som gjorts. I strävan efter att undersöka det vi ämnar undersöka i intervjuerna gjorde vi på förhand en operationalisering av de relevanta begreppen och skapade utifrån det frågor. Med validitet syftar Kvale (1997) på i vilken utsträckning det som var avsett att undersökas verkligen har blivit undersökt, enligt Bryman (2002) handlar det om en studies giltighet. Ruth (1999) skriver att validiteten även säkras om svaren i en intervju är giltiga och svarar på studiens frågeställningar.

Vi tänker oss att studien är svår att replikera då situationen troligtvis inte skulle vara densamma om en annan forskare gjorde den, samt om det skulle vara andra respondenter som besvarar frågorna. Syftet är att förstå just respondenternas syn på det studerade fenomenet och ingen annans. Skulle någon annan forskare däremot ha samma förutsättning som vi har haft rörande att få kontakt med respondenter så skulle studien vara möjlig att replikera. Forskarna skulle då vara behjälpta av vår operationalisering för att återskapa uppsatsen. De resultat som då framkommer skulle kunna skilja sig avsevärt från vårt med ändock ses som en liknande studie. Kvale och Brinkmann (2009) menar att en studie har god reliabilitet om det kan upprepas vid ett annat tillfälle och med andra forskare. Även LeCompte och Goetz (1982, ref. av Bryman, 2002) skriver att reliabiliteten mäts i huruvida det går att replikera undersökningen eller inte. Forskare i samma forskarlag bör också tolka resultaten på samma sätt för god reliabilitet. Vidare har vi på varsitt håll tolkat intervjuerna innan vi tillsammans

skrev resultat – och analysavsnittet och har båda tolkat resultaten på liknande sätt. Holme och Krohn Solvang (1997) menar att den kvalitativa forskningen inte ämnar generalisera. Studien är kvalitativ och ämnar därav inte att svara på alla huliganers medverkan, dock ämnar den utgöra en analytisk generalisering då en djupare förståelse är eftersträvansvärt.

4.8. Analysmetod

Redan vid intervjutillfällena började tankar ta vid kring hur materialet senare skulle kunna analyseras utifrån de teorier studien bygger på. Trost (2010) skriver om analysens tre huvudsakliga etapper och att det är vanligt att forskaren i intervjuskedet både analyserar och tolkar materialet och att det är viktigt att forskaren är kreativ under det kommande kodningsarbetet. När intervjuerna var transkriberade ordnades innehållet upp i olika kategorier, vilka togs fram genom operationaliseringen, för att skapa en överblick av respondenternas svar. Operationaliseringen utgick från teoretiska begrepp utifrån vilka teman skapades vilka i sin tur resulterade i relevanta frågor. Det här förenklade sedan övergången till en analys. Kvale (1997) rekommenderar det tillvägagångssättet då det ger struktur och vägledning i analysarbetet. Nedan redovisas ett utklipp av operationaliseringen som återfinns i bilaga 1.

"Vi och Dom"/ Kärleken till fotbollen/Firmor vs. Samhället	Synen på de andra	• Hur känner du inför personer från andra firmor? • Händer det att du träffar du personer från andra firmor i andra sammanhang? • Hur förhåller du dig till personer från rivaliserande grupper då ni stöter på varandra i andra sammanhang? • Vad har ni för relation till polis/ myndigheter?
	Synen på den egna gruppen	• Hur mycket handlar grupperingen om fotbollen och laget? • Hur mycket handlar gruppen om våldet?
Symboler	Fysiska kännetecken av gruppen	• Vad utmärker den här typen av gruppering? • Har ni speciella kännetecken? • Har ni liknande kläder? • Är det många inom gruppen som har tatueringar som visar på tillhörighet?

4.9. Etik

Patel och Davidson (2003) skriver att det är viktigt att beakta de etiska aspekterna i en forskningsundersökning, det är viktigt att ta hänsyn till respondenterna. Enligt Kvale (1997) är det en god idé att göra en etisk reflektion för att göra sig medveten om de etiska problem som kan uppstå under genomförandet av de olika delarna i en forskningsrapport.

4.9.1. Informerat samtycke

Inför intervjuerna ringde vi upp respondenterna, dels för att bestämma tid och plats för intervjuerna och dels för att kunna tala om studiens syfte samt vad deras roll var. Efter att de fått information om studien blev de tillfrågade om de fortfarande var intresserade av att deltaga, vilket såväl Patel och Davidson (2003) som Kvale (1997) påkallar. Vidare talade vi om att de inte behövde svara på frågor som kunde upplevas för interna eller identifierande, vilket de vid enstaka tillfällen i intervjuerna ansåg varpå vi gick vidare till nästa fråga. Både Patel och Davidson (2003) samt Kvale (1997) menar att en studies resultat påverkas av huruvida respondenten deltar frivilligt och att intervjuaren påtalat betydelsen av dennes medverkan. Vidare skriver Kvale (1997) och Kommittén om forskningsetik (1998) att det även kan vara bra att tala om för respondenten vilka risker och fördelar det kan finnas med dennes medverkan i forskningen. Vi tackade respondenterna för att de ville delta med tanke på att det är ett ytterst känsligt ämne som berörs vilket skulle kunna vara negativt för dem om deras medverkan spreds och framhöll att studien ämnar till att fokusera på deras bild, inte andras fördomar.

4.9.2. Konfidentialitet

Redan vid första telefonkontakten talade vi om för respondenterna att de inte behövde presentera sig med sitt namn och att forskningen inte skulle beröra vilken firma de tillhör. Det valet gjordes för att kunna garantera respondenterna total konfidentialitet och att de skulle kunna känna sig trygga i intervjusituationen. Under intervjun avslöjade respondenterna ett antal namn, platser och dylikt som kunde identifiera dem vilket togs bort vid transkriberingen. I resultatet presenteras istället de tre respondenterna vid fiktiva namn och med en del ändrade karaktärsdrag som dock inte påverkar resultatet, vilket Kvale (1997) anser vara en god idé. Både Kvale (1997) samt Patel och Davidson (2003) lägger vidare stor vikt vid att forskaren måste skydda respondenten och att alla personuppgifter ska behandlas konfidentiellt. Att skydda respondenterna är av stor vikt i undersökningen då huligangrupperingar i vanliga fall är slutna grupper. Respondenterna kommer på begäran att ta del av det färdiga materialet, vilket Patel och Davidson (2003) menar är en god idé.

4.9.3. Forskarens roll

Då vi spelade in samtalet med en bandspelare kunde vi aktivt lyssna på vad respondenterna berättade vilket enligt både Kommittén för forskningsetik (1998) samt Patel och Davidson (2003) är viktigt. Under intervjun berättade respondenterna om mycket våldamma händelser

vilket vi höll oss neutrala till. Även kroppsspråket försökte vi hålla neutralt då det inte skulle kunna tolkas negativt av respondenten. Om ett ogillande hade visats skulle det ha kunnat hämma respondenten senare i intervjun. Det här resonemanget bekräftas av Patel och Davidson (2003) som skriver att intervjuaren inte ska visa på ogillande, till exempel genom ansiktsuttryck, då respondenten kan komma att inta en försvarsställning och ställa sig negativ till de frågor som intervjuaren ställer. Att vi är kvinnor skulle kunna påverkat respondenterna då det finns en risk att de inte tror sig kunna förklara ett så manligt fenomen för oss. Likaså kan vi ha svårt att sätta oss in i respondenternas livshistoria då vi själva inte varit med om något liknande, vilket enligt Patel och Davidson (2003) kan stämma, då respondenterna kan påverkas av intervjuarens kön, ålder samt tidigare erfarenheter.

5. RESULTAT OCH ANALYS

I resultat - och analysavsnittet presenteras teorierna som utgör studiens analysverktyg i relation till de tre respondenternas svar.

5.1. Respondenterna

Av respekt för respondenternas konfidentialitet kommer de fortsättningsvis benämnas vid de fiktiva namnen Patrik, Calle och Adam. Studien har inga ambitioner att dra några slutsatser gällande huliganer eller män generellt. Ambitionen är dock att i så hög grad som möjligt återge de tre respondenternas upplevelse av fenomenet huliganism.

5.1.1. Patrik

Är i 25 års åldern och har efter sina universitetsstudier ett heltidsarbete. Han hade en trygg uppväxt vad gäller ekonomi och stöd hemifrån. Under skoltiden hade han gott om vänner och var aktiv i lagidrott. Patrik har varit med i firman i cirka 10 år. Patrik är idag gift.

5.1.2. Calle

Är mellan 25 och 30 år och har ett heltidsarbete med en chefsposition. Han hade svårigheter i skolan då han hade dyslexi, men gick färdigt gymnasiet, han har dock ingen eftergymnasial utbildning. Han hade inga problem med vänner under skoltiden. Han spelade fotboll under hela sin uppväxt och har varit med i firman i cirka 10 år. Calle har nyligen träffat en flickvän.

5.1.3. Adam

Är i 25 års åldern och har ett heltidsarbete. Adam fullföljde sin gymnasieutbildning men han har dock ingen eftergymnasial utbildning. Under skoltiden var han ganska populär och hade många vänner, under denna tid var Adam även aktiv i lagidrott. Han har varit med i firman i cirka 10 år. Adam har en flickvän som han inte bor ihop med.

5.2. Grupptillhörighet

Respondenterna beskriver på lite olika sätt vad gruppen betyder för dem. Dessutom beskrivs vissa av aktiviteterna som viktiga för att föra gruppens medlemmar närmare varandra. Calle beskriver tillhörigheten till de andra i gruppen då han säger att ”grabbarna är de bröderna jag aldrig haft, vi är riktiga bröder” och han beskriver vidare att de alltid hjälper varandra, oavsett vad det gäller. Vidare säger även Calle att ”ingen är större än gruppen”. Det här stärks vidare av Adam som även han berättar att det inte finns några bättre vänner och att grabbarna i firman alltid ställer upp. Adam belyser sin tillhörighet till gruppen då han där får bekräftelse.

> Nej men alltså våldet är ju det som lite det som för oss samman tror jag. Och det är det som gör att man blir ännu bättre vänner sen. Om man klarar sig genom ett bråk bra, man får beröm av de andra och ger beröm. Då är det ändå våldet som för gruppen samman. (Adam)

Calle funderar kring vem han hade varit utan gruppen och menar att tillhörigheten till gruppen har hjälpt honom att bli en bättre människa.

> Ja, jag känner mig mer självsäker. Jag är säker på vem jag är. Sen är det ju så att gruppen har ju förändrat hela mitt liv, jag kan ju säga såhär, att hade jag inte haft fotbollen då hade jag antagligen hamnat utanför samhället på ett eller annat sätt, det kan jag säga. (Calle)

Det finns även motsatta beskrivningar av grupptillhörighetens betydelse. Adam berättar hur gruppen påverkat honom och menar att gruppen gjort honom mer hårdnackad, mindre känslig för småsaker och möjligen mindre snäll. Vidare tror han att individer söker sig till grupper där de blir bekräftade och tillåts synas och menar vidare att ”är man inte lysande i idrott så kanske man väljer något annat” vilket gjorde att han själv som ung sökte sig till gruppen. Calle berättar att en vän till honom har sagt att han har ”det” i sig, det vill säga kärleken till våldet, vilket han får utlopp för i gruppen. Calle har även tatuerat in firmans namn på kroppen.

Mathiasson (1994) skriver att gruppen har en betydelse för individen eftersom individen i den får bekräftelse, växer och utvecklas. Adam menar att ovanstående är viktigt för honom då han inte kunnat få det i andra sammanhang eftersom han inte varit duktig inom idrotten. Det här är något som Myers med flera (2010) beskriver då de menar att individer med dåligt självförtroende ofta söker sig till en grupp i tron om att den kommer att höja det egna självförtroendet. Myers med flera (2010) framhåller även att känslan av att vara en del i något större stärker individens föreställning om sig själv, vilket kan leda till att Adam medger att han inte varit ”lysande i idrott” men att han däremot var mycket populär i skolan. Människan vill inte bara själv respekteras utan även känna stolthet. Grupptillhörigheten får individen att känna sig bättre genom att tänka ”Jag är en X, X är bra. Därför är jag bra” (Myers m.fl. 2010). En tolkning till deras olika syn på sig själva skulle kunna vara att Calle tänker att ”Jag är en huligan, huliganism är bra. Därför är jag bra”. Adam däremot skulle kunna tänka att ”Jag är

en huligan, huliganer är känslolösa. Därför är jag känslolös”. Calle kan därför sägas vara mer positivt inställd till gruppen än vad Adam är, vilket avspeglar sig i att Calle ser sin gruppidentitet som en positiv del av sitt liv. Gruppen kan sägas ha hjälpt Calle tillbaka in i samhället och därav brutit en negativ trend. Vidare kan tänkas att gruppen är viktig för Adam då han söker bekräftelse vilket Mathiasson (1994) ovan beskriver att individer får i grupper de tillhör. Sammanfattningsvis är grupptillhörigheten viktig för både Calle och Adam, men att den har olika betydelser för dem. För Calle kan tänkas att gruppen är en del av hans identitet medan Adam ser gruppen som ett forum där han kan få bekräftelse.

5.3. ”Vi och dom” upprätthålls genom symboler

Calle berättar att han har tatuerat in firmans namn på sin kropp och att en sådan tatuering kräver tillstånd då ingen utanför gruppen får bära något liknande. Calle säger att ”då skulle vinkelslipen komma fram”. Calles beskriver även att kläderna är viktiga, dels för att visa på vem personen är och dels för att visa på vilka som inte är en del av en sådan här gruppering då han säger att en viss typ av klädsel skriker ”jag är en fotbollshuligan”. Även Patrik säger att det går att se på kläderna om en person är huligan eller inte. Calle beskriver att han själv tar på sig rollen som ”klädpolis” då han hotar att slå de som inte tar av sig märkena.

> Ser man folk som har på sig kläderna, då utger de sig ju för att vara någonting, det är ju samma sak som om jag skulle spring omkring med kängor, rakat hår och bombarjacka, då utger jag ju mig för att vara nazist eller någon form av skinnskalle i alla fall. Om jag då åker på stryk av invandrare kan jag ju inte säga att ”nä, jag har inte sådana åsikter, jag tycker bara om klädstilen”. Ja, men dra åt helvete liksom. Det är samma sak här. Om det då är så att folk utger sig för att vara någonting de inte är då är det upp till dem. (Calle)

Patrik uttrycker att han inte har en negativ syn på personer från andra firmor och säger ”Jag hatar ju inte andra personer bara för att de kommer från en annan firma. Men i situationen när man står öga mot öga med dem, då hatar jag dem. Jag hatar dem inte som person”. Inte heller Adam uttrycker något hat mot personer från andra firmor och menar snarare på att han inte känner något för dem överhuvudtaget. Även Calle uttrycker en sådan känsla och beskriver att han under en fight känner ett stort hat mot motståndarna, men att han ändå har respekt för dem, då han menar att de är samma typ av människor som han själv.

Definitionen av sig själva utifrån andra grupper tycks vara anpassad efter situationen då Patrik menar på att han hatar personer från andra firmor under ett slagsmål, men att han inte gör det vid andra tillfällen. Med hänsyn till det Patrik säger samt Calles citat ovan tyder det på att kläderna visar att personen i fråga är huligan, istället för vilken firma personen tillhör. Utifrån det Mathiasson (1994) skriver om ”vi och dom” grupper skulle en tolkning kunna vara att huliganer inte använder kläder för att skapa ett ”vi och dom” gentemot rivaliserade firmor, utan snarare mot andra i samhället. När de istället ska utmärka sig firmorna emellan kan till

exempel tatueringar användas. Calle bekräftar det ovan skrivna då han lägger vikt vid att en person måste visa sig värdig en firmatatuering. Förutom att distansera sig från andra genom kläder, vilket Myers med flera (2010) beskriver, skapas det även enligt Lalander och Johansson (2007) samt Cohen (1985, ref. av Jenkins, 2008) ett socialt band i gruppen genom symboler. Tatueringen tycks i den här firman visa på ett socialt band mellan medlemmarna.

5.4. ”Vi och dom” beskrivs genom ritualer

Ritualer är inget som respondenterna själva reflekterat över. På frågan om de gör speciella saker då de ses svarar Patrik att de pratar om fotboll och om våld. Ingen av respondenterna säger att de har några uttalade ritualer. Calle beskriver dock något som kan tolkas som ritualer då han berättar att han varken dricker eller tar droger innan en fight men han beskriver en annan firma som gör det.

> Jag anser att dom som måste supa sig fulla eller ta droger bara för att slåss, det är mesar. Är du riktig grabb så behöver du inte droga ner dig för att slåss. Det finns en firma som i stort sätt bara består av pundare /…/ dom är sånna att dom vågar ju inte möta oss så de måste knarka halvt ihjäl sig för att göra det. (Calle)

Vidare beskriver Calle hur han personligen förbereder sig mentalt och citatet nedan visar också hur den egna gruppen gemensamt blir alerta och taggar till inför en fight.

> Siktar man in sig, man går mot varandra och okej, man är tjugo meter, tio meter, fem meter ifrån varandra. Man har ju alltid en bild liksom. Okej, nu springer jag in och jag börjar med en pushkick för att sedan försöka avsluta med en armbåge eller liknande. Man har ofta en plan som spelar upp sig framför sig /…/ så taggar man upp varandra, man drar lite ramsor. Man går och gapar eller klappar liksom och när det väl smäller, man ger en signal då liksom att då kör vi. (Calle)

Calles sätt att skildra den andra firman och sig själv kopplas samman med Myers med fleras (2010) teorier då de skriver att individer, för att belysa den egna gruppen i en positiv bemärkelse, behöver jämföra den med andra grupper i de frågor där den egna gruppen är överlägsen. Det är ytterst viktigt för sammanhållningen av gruppen att förbereda sig tillsammans och på samma sätt. Att den andra firman tar droger kan vara en indikation på att de gemensamt bygger upp en handlingskraft och en grupptillhörighet vilket för gruppen samman inför en fight. Även Calles firma förbereder sig inför fighten, fast på ett annat sätt. De gapar, klappar och drar ramsor vilket kan ses som deras sätt att få ihop gruppen, vilket kan vara ett sätt för dem att känna sig säkra och skapa ett gemensamt mål. Det här kan tyda på att båda firmorna använder sig av ritualer innan en fight för att stärka gruppkänslan, men att deras tillvägagångssätt är olika. För båda grupperna kan tänkas att ritualerna är outtalade, men av stor vikt. Våldet rättfärdigas genom att alla har en kollektiv känsla av att fighten ska gå bra för firman, vilket är något som ger uttryck för en konstruktion av ett gemensamt mål inför en situation. Ritualiseringen resulterar i en gemensam känsla vilket Collins (2004) tar upp i sitt

ritualbegrepp. Vidare beskriver även Lalander och Johansson (2007) att ritualer motverkar gruppens osäkerhet. Enligt författarna får en grupps ritualer ihop dess medlemmars tankar och skapar då en sorts rättfärdighet och trygghetskänsla hos individerna då de på så vis ingår i ett kollektiv av tankar. Ovanstående visar på att den ena gruppen behöver ta droger för att slåss medan den andra använder verbala ritualer. Lalander och Johansson (2007) skriver att gruppen är viktig och leder till att de lär sig gruppens jargong, språk och andra koder som är viktiga för gruppen.

5.5. Individens respekt för kollektivet

Att visa respekt gentemot varandra inom gruppen är något som tydligt framkommer i intervjuerna med samtliga respondenter. Vad gäller respekt inom gruppen beskriver både Patrik och Calle att det finns en stor respekt mot de äldre. Adam tycker däremot inte att det finns en tydlig respekt till äldre då det inte finns en tydlig ”boss”. Han tycker snarare att det är viktigt att alla inom gruppen visar respekt mot varandra, vilket de till exempel visar genom att alltid skaka hand med varandra när de ses. Calle beskriver ett tillfälle under en fight som tydligt belyser respekten som finns mot de äldre.

> Och då hör man en av dom här inofficiella ledarna, stopp liksom! /…/ Och så kollar vi ”stopp” säger han ”backa bakåt” så backar vi ifrån varandra och så ligger han ju där /…/ Så hela fighten stannar upp, vi står där 100 man, vi hatar varandra, vi vill slå ihjäl varandra i stort sett men vi stannar fighten och står och tittar på varandra. Då tar dom här killarna och drar bort killen. Varpå den äldre herren säger igen ”okej, vi kör på tre. Ett, två, tre”. Och så slogs vi vidare. (Calle)

Patrik berättar om hur det kommer sig att han gick med i gruppen och hur han tidigare såg upp till killarna i firman.

> I samband med matcher hände det saker, redan tidigt när jag var ung liksom när man gick på fotboll, man kom in i det och blev arg på domaren och det andra laget. Ibland blev man sjukt arg. Ibland såg man killar som gick ett steg längre, som fick utlopp för sina aggressioner på andra sätt, dom tyckte man var häftiga och man skulle gärna vilja ta det ett steg längre själv. (Patrik)

Enligt Deniz och Perdikaris (2000) samt Tönnies (2001) fanns det tidigare ett större värde i kollektivet och en tydligare respekt för äldre. Calles beskrivning av huliganerna som lyssnande på den äldre herren och respekterade hans uppmaning att göra uppehåll i fighten visar att huliganerna värderar kollektivet och därav agerar enligt en respekt för de äldre, till en auktoritet, på det tidigare sättet som Deniz och Perdikaris (2000) beskriver. Dock tycks Adam värdera självständigheten högre då han inte upplever att det finns en specifik boss att visa respekt till, än de andra två respondenterna, vilket visar på att han ser ett större värde i ”Gesellschaft” medan de andra två snarare ser till ett högre värde i ”Gemeinschaft”. Mathiasson (1994) skriver att personer kan agera på ett visst sätt för att kunna ingå i en grupp vars medlemmar personen ser upp till och som har samma ideal och värderingar som en själv.

Det fanns en strävan hos Patrik att ingå i gruppen, då han ansåg att killarna i gruppen var häftiga och han själv ville uppfattas som häftig. Därav blev firmans jargong och våldsutövning något han själv tog till sig.

5.5.1. De-individuation

Samtliga respondenter berättar att de i gruppen tillåts utföra handlingar de inte skulle gjort på egen hand. Patrik framhäver att han i gruppen får möjlighet att göra saker som han inte skulle gjort annars.

> Om jag går ensam på gatan en dag så skulle jag aldrig gå och smälla till någon bara, även om han bad mig så skulle jag inte göra det. Men i gruppen så kan jag träffa någon på gatan som jag skulle kunna slå och då gör jag ju det bara för att jag är i gruppen. (Patrik)

Även Adam delar den här känslan då han säger att ”det är skönt att kunna göra vad man vill. Det blir en sådan känsla att man kan göra exakt vad man vill när man är i ett stort kompisgäng som man vet att folk har respekt för”. Calle säger ”jag försöker leva ett normalt svenssonliv, men försöker ändå få utlopp för mina våldsamma drömmar genom fotbollen”.

Med utgångspunkt i begreppet de-individuation kan Patriks upplevelse förstås utifrån det Le Bon (1895, ref. av Myers m.fl. 2010) förklarar då han påstår att individer som är en del av en större grupp utför handlingar de aldrig skulle gjort i andra sammanhang. Calles beskrivning visar på att han tillåter sig själv leva ut sina inre önskningar då gruppen fråntar honom hans individuella ansvar. Vidare tänker sig Le Bon (1895, ref. av Myers m.fl. 2010) att en persons primitiva instinkter kommer i första hand då personen ingår i en grupp, vilket även beskrivs av Calle som lever ut sina våldsamma drömmar i gruppen. Lalander och Johansson (2007) skriver att grupptillhörigheten leder till att en persons moraliska och empatiska tänkande minskar samtidigt som individens handlande rättfärdigas av gruppen. Det blir möjligt i och med det som både Myers med flera (2010) samt Le Bon (1895, ref. av Myers m.fl. 2010) beskriver om att personer i gruppen blir avidentifierade på grund av att vara en del av massan och på vis osynliga. Såväl Patriks som Adams uttalande pekar på att det moraliska tänkandet minskar då de upplever att de kan göra vad de vill i en stor grupp.

5.6. Huliganens kärlek till fotbollen

> Det handlar så mycket mer än om att man ska ut och banka på varandra utan allt runt omkring, de är musiken, kläderna. Det är så mycket mer än att bara gå och kolla på fotboll och slå varandra på käften. Det är verkligen en livsstil, det är det. (Calle)

Enligt ovanstående citat uttrycker Calle att huliganism är mer än bara att slåss, för honom är det ett sätt att leva som präglar hela hans liv. Adam säger att han tror att medverkan i gruppen bara handlar fotbollen och laget. Han säger att ”när man läser tidningen står det alltid att det

inte är riktiga fotbollsfans. Men jag tycker nog att det är de som är de riktiga fotbollsfansen". Senare i intervjun säger dock Adam att han tror att alla som är med har en förkärlek till våld. Även Patrik lyfter fram att en stor del handlar om våldet och menar att våldet föds ur fotbollen och därför har ett nära samband.

> Det är "live for the weekend" liksom, man hade ett jävla skitjobb som man gick till. Man knegade, sen blev det derby, då gick man loss med polarna och gjorde sin grej. Sedan så kom man tillbaka till jobbet dagen efter, halvt blåslagen och fortsatte sitt svenssonliv. (Calle)

Citatet är hämtat från Calle där han beskriver hur hans liv har varit uppbyggt kring fotbollen och firmakulturen de senaste tio åren. På senare tid känner han dock att han mognat och inser att han kanske inte kan vara kvar i firman om det inte är okej för hans flickvän, han menar att "någonstans måste man dra en gräns för vad det är värt". De tre respondenterna har gått på fotboll hela sina liv och sett upp till andra firmamedlemmar och ville därför själva vara en del av gruppen. Dessutom säger respondenterna att gruppen erbjuder dem en möjlighet att slippa vardagslivet.

Myers med flera (2010) skriver att fotbollssupportrar lägger ner mycket tid på att hålla sig uppdaterade om sitt lag. Samtliga respondenter är hängivna fotbollsfans, Calle menar dessutom att fotbollen präglar hela hans liv. Grupptillhörigheten utgörs inte bara utav en sak utan består av flera komponenter så som kläder, vänner, våld och fotboll. De olika komponenterna har olika stor betydelse för olika individer. Lalander och Johansson (2007) skriver att personer i och med sin medverkan i gruppen, med allt vad det innebär, kan släppa vardagslivet och tillsammans med gruppen uppleva något större. Det här är något Calle beskriver då han tidigare ansåg sig ha ett skitjobb men under fotbollsmatcherna träffade han sina vänner och kunde på så vis undvika sitt vardagsliv. Genom att vara en del av gruppen behöver inte individerna välja mellan att älska fotbollen och att älska våld, de kan få båda delarna, vilket respondenterna ger uttryck för att de vill ha i sina liv.

5.7. Klass

Adam säger att klasstillhörigheten i gruppen är väldigt blandad, han själv anser sig tillhöra medelklassen. Patrik och Calle menar däremot att gruppen till största del utgörs av arbetarklass då Calle uppskattar att nästan 99 % tillhör arbetarklassen.

> Överlag kan jag säga att vi som är med i våran firma överlag här nu, det är inga dumhuvuden. De är intelligenta människor som har pluggat och i grund och botten är arbetarklass men har försökt ta sig uppåt i samhället oavsett. Antingen den lagliga vägen eller någon annan väg. (Calle)

Patrik framhäver ett argument till varför de flesta som deltar i huligansim är arbetarklass, nämligen att det kan anses vara mer accepterat där och säger: "Generellt sett så tror jag att de

lägre samhällsklasserna tycker det är mer okej med våld än vad de högre gör /…/ De högre samhällsklasserna, de som har det bättre ställt är nog starkare motståndare till våld".

En förklaring till att många i gruppen kommer från samma typ av samhällsklass kan vara det Balaam och Haslam (1998 ref. av Myers m.fl. 2010) anger om att gruppen måste dela samma sociala identitet för att de enskilda individerna ska formas av gruppen. Även Myers med flera (2010) är av åsikten att gemensamma värderingar är viktiga för att gruppmedlemmarna ska identifiera sig med varandra samt att gruppen ska hållas samman. Vidare skildrar Bengtsson (2010) en klassificering av vad arbetarklass är och beskriver bland annat arbetarklassen som personer vars arbeten inte har krävt vidare utbildning. Eftersom Adam inte har någon utbildning kan en slutsats dras om att han snarare tillhör arbetarklassen än medelklassen. Det här stämmer även in på Calle då han inte heller har någon eftergymnasial utbildning. Patrik uttalar själv inte sin klasstillhörighet, men med tanke på att han har universitetsutbildning kan slutsats dras om att han inte tillhör arbetarklass. Dock kan tänkas att samtliga respondenter tillhörde samma klass under sin uppväxt, vilket skulle kunna visa på att de i grunden har samma sociala identitet vilket Balaam och Haslam (1998 ref. av Myers m.fl. 2010) menar är en grund för utformningen av gruppen. Det kan även vara därför samtliga respondenter anser att det är acceptabelt att bruka våld på det sättet som görs inom huliganismen.

5.8. Respondenternas patriarkala syn

För Adam är det viktigt att kunna skydda sin familj och kunna ställa upp för sina vänner, även Calle lägger stor vikt vid det här och säger att "… man måste kunna stå upp för sig själv, sin flickvän och sina vänner". Vidare säger han även att han självklart skulle använda våld för att försvara sin familj. Dessutom säger både Patrik och Adam att tjejer inte ska slåss då det inte är passande. Det bekräftas av Calle som säger att trots att han vid ett tillfälle blev slagen av en tjej så slog han inte tillbaka, det skulle enligt honom vara pinsamt. I citatet nedan beskriver Patrik vad manlighet är för honom.

> Ja du, att kunna ta hand om sig själv i första hand och inte behöva ta hjälp av andra för allting. Man är självständig och man klarar sig själv. Att man är säker på sig själv, man har bra självförtroende i alla sammanhang egentligen. Man tar tag i saker och löser saker, inte mesig liksom. Det är väl det jag kan säga. (Patrik)

Vidare svarar Patrik huruvida han anser att våld är en typisk manlig egenskap.

> Så har det ju alltid varit, att den större delen av våldet i samhället och det har ju sina fysiska orsaker, att män är mer våldsamma än vad kvinnor är, rent fysiskt sätt så jag vet inte ens om man ska säga att det är en egenskap, utan det är väl mer, det ligger i mannens natur att det är lättare att ta till våld än vad det är för en kvinna. Alltså fysiskt sätt, det har ingenting att göra med könsstrukturer eller sånt trams, det är fysiologiskt så är det så. Ingen kan förneka det. (Patrik)

Respondenternas syn kan till viss del kopplas till det Myers med flera (2010) skriver där de tar upp att det är kvinnan som historiskt sett tagit hand om barnen, då mannen skyddar dem mot utomstående hot. Författarna beskriver att mannens vapen ofta är hans aggression samt att våld är accepterat bland pojkar och inte bland flickor. Calle säger att det är en självklarhet att han skulle använda våld för att försvara sin flickvän. Vidare kan sägas att samtliga respondenter har en patriarkalisk syn då de säger att det är mannens uppgift att ta hand om kvinnan samt skydda henne. Deniz och Perdikaris (2000) menar att en traditionell syn på familjen är att den präglas av en patriarkal hierarki. Eliassons (2003) teori bekräftar att våldet är en viktig beståndsdel för att män ska upprätthålla den egna makten och dessutom menar Bourdieu (1999) att män har ett behov av att vidmakthålla sin värdighet. Det ovan beskrivna kan tolkas som att respondenterna bland annat medverkar i gruppen samt brukar våld för att bevara sin patriarkala status i samhället och ständigt upprätthålla sin värdighet samt manlighet. Det individuella samhället leder till att mannens status inte längre är lika hög. Därav kan Myers med fleras (2010) tes om att aggressivitet inte är manligt betingat ifrågasättas, vilket stärks av Eliassons (2003) teori om att män söker sig till olika aggressiva aktiviteter så som krigstjänst och fotbollshuliganism, då det enligt henne är en manlig specialitet.

Teorierna har genom resultat – och analysavsnittet gett en ökad förståelse för respondenternas upplevelser kring fenomenet huliganism. Respondenterna känner en stark samhörighet till gruppen, dels genom kärleken till fotbollen och dels genom kärleken till våldet. Gruppen tycks vidare ge individen utrymme för att utföra handlingar som i andra sammanhang inte anses vara godtagbara. För samtliga respondenter är det viktigt att visa på sin manlighet genom att stå upp för sig själv, sina vänner och sin familj, vilket teori visar är en historiskt patriarkal syn.

6. SLUTDISKUSSION

I slutdiskussionen samt slutsats redovisas svar på studiens frågeställningar där tidigare forskning kopplas samman med den insamlade empirin samt leder till egna slutsatser och tolkningar av respondenterna, vilket ämnar ge en mer grundlig förståelse för dessa personers egen upplevelse av fenomenet.

Att en huligan är en man konstaterades genom tidigare forskning redan i inledningen. Det kan tolkas att medlemmarna i gruppen inte endast är män utan att de står för en, enligt respondenterna, typisk manlighet. Respondenterna menar att definitionen av en huligan är olika från individ till individ men de själva känner att de är huliganer, det vill säga ett manligt fotbollsfan som brukar våld i lagets namn. Calle berättar att han ser sin tillhörighet till firman som en hel livsstil. Giulianotti och Armstrong (2002) förklarar att huliganer många gånger ser

firmatillhörigheten som en del av deras identitet då individerna har mycket gemensamt med varandra. Vad gäller respondenternas syn på manlighet och på kvinnor tycks de ha en patriarkalisk syn, vilket även stärks av den tidigare forskningen av Giulianotti och Armstrong (2002) samt Dunning (2000) då de framhåller att huliganism följer normen för manlighet genom den hårda jargongen, gruppen kan ses som ett test på hur manlig individen är. För att vara en del av gruppen ska personerna, enligt respondenterna, visa att de kan, vill och vågar slåss. Vidare tycks männen i gruppen ha ett behov av att upprätthålla sin maskulina status som de kan få utlopp för genom våld, i vilket män ohotat kan se sig som överlägsna kvinnor.

Studien visar i likhet med tidigare forskning att medlemmarna av gruppen måste göra sig värdiga tillhörigheten, vilket kan uppnås genom våldet. Två av respondenterna tillhör arbetarklassen och har ingen eftergymnasial utbildning vilket kan tänkas leda till att de försöker upprätthålla sin maskulina status på andra sätt. Det här belyser Messerschmit (1993, ref. av Pettersson, 2002) är en vanlig företeelse. Utifrån flera olika uttalanden kan en tolkning vara att de som slåss bäst och de som har mest erfarenhet får högre status i gruppen och att det är eftersträvansvärt. Den traditionella synen på att personer med mer erfarenhet tillges en högre status kan ses som en förklaring till att Calle och Patrik framhåller respekten för de äldre som något centralt för gruppen. I dagens forskningsläge har arbetarklassen studerats då teorier tagits fram vilka pekar på att de söker bekräftelse genom våld, dock finns det inte forskning på hur det kommer sig att personer som tillhör andra klasser väljer att medverka i en sådan här typ av gruppering. Kimmel (1994, ref. av Pettersson, 2002) skriver att ett vanligt sätt att upprätthålla sin manlighet är just genom våldsutövande. Dessutom menar Johansson (2001) att våldet leder till att individerna får ökad makt och högre status. Samtliga respondenter känner kärlek till våld och ser det som en anledning till att de är med i gruppen. Patrik ser våld som mer accepterat i arbetarklassen vilket vidare skulle kunna ses som en orsak till respondenternas positiva inställning till våldet. Förutom att de känner en kärlek till våld vittnar samtliga respondenter även om att fotbollen är en väsentlig del i deras liv. Calle berättar att hans tidigare arbete var tråkigt och att han levde för fotbollen och helgerna. Spaaij (2008) framhåller att en central aspekt i huliganism är att de söker spänning samt att deras medverkan avtar om de får något annat att glädjas åt förutom gruppen. Calle funderar till exempel på att sluta då hans tillhörighet till gruppen är svår att kombinera med hans förhållande samt att flickvännen ger honom så mycket annat att glädjas åt.

I fråga om grupptillhörighet känner både Calle och Adam en stark sammanhållning i gruppen, Calle går så långt som att säga att ”grabbarna är de bröder jag aldrig haft, vi är riktiga bröder”. Båda menar att de andra killarna i gruppen alltid ställer upp vad det än gäller. Att gruppen är viktig för en huligan är något som bekräftas av både Giulianotti och Armstrong (2002) samt Spaaij (2008) vars forskning visar på att huliganism skapar en känsla av solidaritet och tillhörighet samt att gruppkänslan är central. Samtliga respondenter pekar på att de genom

gruppen får en gemensam motståndare och att fotbollen i det avseendet är en sammanlänkande faktor. En förklaring till killarnas beroende av gruppen skulle kunna vara att de behöver någon att lägga över sina starka känslor på. Calle menar att gruppen har gjort honom till en bättre människa och det skulle kunna ses som att Calle bär på ett hat som han genom gruppen får ett legitimt utlopp för. Utan gruppen kan tänkas att han skulle fått utlopp för sina aggressioner på ett mer okontrollerat sätt. Gruppen kan således inte ses som en skapare av hat, utan formar deltagarnas befintliga känslor till mer legitima genom fotbollen.

Deltagandet i grupper som den här kan även tänkas leda till att personerna som deltar upplever att de kan göra saker som de inte skulle vågat göra annars, en förklaring till det kan vara att gruppen är sluten. Det här är något som gör gruppen tillåtande då en outtalad överenskommelse skulle kunna tolkas vara att så länge ingen skadas allvaligt så är det bara ditt eget samvete du står till svars inför. Att huliganer definierar sin grupp utifrån andra grupper och andra människor i samhället är något som Spaaijs (2008) forskning tyder på. Även den gemensamma viljan att slåss framkommer i såväl respondenternas utsagor som forskning av Spaaij (2008) samt King (2001). Att huliganerna slåss i sitt lags namn gör synen på vem som är vän och vem som är fiende väldigt konkret och enkelt, något som skulle kunna tolkas som en förutsättning för våldet är just den här övertygelsen. Den svartvita synen på ”vi och dom” hjälper även individen att i gruppen finna sin identitet, ”jag är ett fan av lag X”. Respondenterna har dock olika syn på hur gruppen format dem, Calle ser sin medverkan som en positiv del av sin identitet medan Adam tycks uppleva att gruppen tvärtom gjort honom mindre snäll. En tolkning skulle kunna vara att Calle idag är säker på sig själv och att han upplever att fotbollen gett honom styrkan att ta avstånd från att vara våldsam i andra sammanhang, något Adam inte tycks uppleva.

Respondenterna upplever att det är viktigt att tillhöra gruppen och att visa för andra att de tillhör gruppen. De har speciella kläder, en viss typ av jargong, sätt att förbereda sig på inför en fight samt klubbtatueringar som endast de värdiga får ha. Även Giulianotti och Armstrong (2002) skriver att grupper använder särskilda kläder för att urskilja sig själva från andra grupper. Calle beskriver att de som har huliganrelaterade kläder, men inte är huliganer kan råka illa ut och att han själv tar på sig rollen som ”klädpolis” då han hotar med att slå de som inte tar av sig de speciella märkena på kläderna. Att Calle känner både ett behov av och en rätt till att bestämma vad andra ska ha på sig kan vara ett tecken på den centrala betydelsen som symboler har i gruppen. Respondenterna beskriver en känsla av stolthet bland firmamedlemmarna av att bära kläderna och den här stoltheten gör personen sig förtjänt av, ingen annan ska få högre status för något som denne faktiskt inte gjort. Att andra människor vet att just de här individerna tillhör gruppen gör även att personer med de här kläderna representerar gruppen, något som är ytterligare en anledning till att inte vem som helst får utge sig för att vara gruppmedlem. Ett annat sätt att få ihop gruppen är enligt Johansson

(2001) att skapa gemensamma ritualer vilket ökar tillhörigheten till gruppen och handlingskraften hos individerna. Enligt Calle är ett sätt för firman att förbereda sig på inför en fight att klappa händerna och gapa, något som även Spaaij (2008) framhåller då han skriver att en heder upprätthålls genom att syna varandra på avstånd och kasta glåpord. Då gruppen skapar gemensamma ritualer som för dem samman så kan de ses som ett led i att individen inte längre ser sig som en individ utan som en del av något större, det i sin tur gör gruppen stark eftersom den därefter fungerar som en enhet och inte som en samlig av en mängd små enheter.

6.1. Slutsats

Att vara huligan handlar inte bara om att vara man utan snarare att visa på en manlighet vilket kan gestalta sig genom att personen har en hård jargong och att de vill, vågar och kan slåss. Enligt respondenterna besitter firmamedlemmarna dessa egenskaper. Som en del av gruppen tillåts personerna leva ut sina aggressioner genom något som gruppen kommit överens om är legitimt. Gruppkänslan kan vidare beskrivas som stark då respondenterna upplever en solidaritet gentemot de andra i gruppen som respondenterna menar uppstår i situationer då de slåss och riskerar allt för varandra. Enligt respondenterna är såväl symboler som ritualer viktiga för att hålla ihop gruppen och för att särskilja den egna gruppen från andra, vilket uppnås genom specifika kläder samt exempelvis hejarramsor inför en fight. Studien visar i likhet med tidigare forskning att respondenternas beskrivningar av fenomenet huliganism ter sig liknande i Sverige och i Storbritannien.

6.2. Förslag på vidare forskning

För vidare forskning skulle det vara önskvärt att genomföra en mer djupgående studie där fler aspekter beaktas. Relevanta aspekter att beakta skulle kunna vara den biologiska teorin som berör testosteronets och adrenalinets påverkan på människans våldsutövande. Det skulle även vara av intresse att beakta respondenternas möjliga brist på fadersgestalter under uppväxten. Vidare anses endast en kvalitativ ansats realistisk då denna population är mycket svåråtkomlig, dock skulle en kvantitativ ansats, om den hade varit möjlig, kunna frambringa intressanta skildringar av fenomenet.

8. LITTERATURFÖRTECKNING

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (2005). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod.* (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Andersson, Torbjörn & Radmann, Aage (1998). *Från gentleman till huligan? Svensk fotbollkultur förr och nu.* (1:a upplagan). Stockholm: Östlings bokförlag Symposion.

Bengtsson, Mattias (2010). Den svenska klasstrukturen. I Maria Oskarsson & Mattias Bengtsson & Tomas Berglund (red.), *En fråga om klass – levnadsförhållanden, livsstil, politik.* (1:a upplagan, s. 19-37). Malmö: Liber AB

Bourdieu, Pierre (1999). *Den manliga dominansen.* (1:a upplagan). Göteborg: Bokförlaget Diadalos AB

Bryman, Alan (2002). Samhällsvetenskapliga metoder. (1:a upplagan). Malmö: Liber AB

Collins, Randall (2004). *Interaction Ritual Chains.* (1:a upplagan). Princeton, New Jersey: Princeton University Press

Dellgran, Peter & Höjer, Staffan (2006). Pluralism på gott och ont? Om forskningen och den akademiska kunskapsproduktionen i socialt arbete. I Anna Meeuwisse & Sune Sunesson & Hans Swärd (red.), *Socialt arbete. En grundbok.* (2:a upplagan, 348-384). Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Deniz, Fuat & Perdikaris, Antonio (2000). *Ett liv mellan två världar. En studie om hur assyriska ungdomar som andra generationens invandrare i Sverige upplever och hanterar sin livssituation.* Örebro: Örebro universitet; FOrum för MIgration och Kultur

Dunning, Eric (2000). Towards a sociological understanding of football hooliganism as a world phenomenon. *European Journal on Criminal Policy and Research,* 8:2, 141-162

Edling, Christofer & Hedström, Peter (2003). *Kvantitativa metoder. Grundläggande analysmetoder för samhälls – och beteendevetare.* (1:a upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Eliasson, Mona (2003). Att förstå mäns våld mot kvinnor. I Gun Heimer & Barbro Posse (red.), *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar.* (1:a upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Giddens, Anthony (2007). *Sociologi.* (4:e upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Giulianotti, Richard & Armstrong, Gary (2002). Avenues of contestation. Football hooligans running and ruling urban spaces. *Social anthropology,* 10:2, 211-238

Holme, Idar Magne & Krohn Solvang, Bernt (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder.* (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Jenkins, Richard (2008). *Social Identity*. (3:e upplagan). Oxon: Routledge, Taylor & Francis Group

Johannessen, Asbjørn & Tufte, Per Arne (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod.* (1:a upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Johansson, Björn (2001). *Att slåss för erkännande. En studie i gatuvåldets dynamik.* (1:a upplagan). Örebro: Örebro universitet universitetsbibliotek.

King, Anthony (2001). Violent past: collective memory and football hooliganism. *The Sociological Review*, 49:4, 568-585

Kommittén om forskningsetik (1998). *Att värna om vetenskapens integritet och en god forskningssed:*
forskningsetik. Stockholm: Fritze

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* (1:a upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Lalander, Philip & Johansson, Thomas (2007). *Ungdomsgrupper i teori och praktik.* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Mathiasson, Carin (1994). *Praktisk gruppsykologi*. (1:a upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2006). Vad är socialt arbete? I Anna Meeuwisse & Sune Sunesson & Hans Swärd (red.), *Socialt arbete. En grundbok.* (2:a upplagan, 27-74). Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Meyers, David & Abell, Jackie & Kolstad, Arnulf & Sani, Fabio (2010). *Social Psychology*. Berkshire: The McGraw-Hill Companies, inc

Nationalencyklpedin (2010). Sökord: *Huliganism.* Hämtat den 10 oktober 2010 från http://www.ne.se.db.ub.oru.se/sve/huliganism

Nordqvist, Lin (1998). *Strategier mot fotbollsrelaterade ordningsstörningar. En kunskapssammanställning. Rapport 2008:20.* Stockholm: Brottsförebyggande rådet, Information och förlag.

Nygren, Lennart (2006). Socialt arbete som ämne. I Anna Meeuwisse & Sune Sunesson & Hans Swärd (red.), *Socialt arbete. En grundbok.* (2:a upplagan, 303-318). Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Pettersson, Tove (2002*). Tre perspektiv på brottsliga nätverk: Supporterbråk, etnicitet och genus* (1:a upplagan). Stockholm: Stockholms Universitet, Kriminologiska Institutionen

Ruth, Jan-Erik (1991). Reliabilitets- och validitetsfrågan i kvantitativ respektive kvalitativ forskningstradition. *Gerontologia*, 5, (4) 277-290

Spaaij, Ramón (2008). Men Like Us, Boys Like Them: Violence, Masculinity, and Collective Identity in Football Hooliganism. *Journal of Sport and Social Issues*, 32:4, 369-392

Sveriges Radio (2010). *Tony Deogan och fotbollsvåldet.* Hämtat den 7 november 2010 från: *http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2519&artikel=3659517*

SVT (2010) *Storforum. Supportervåld.* Den 27 september 2010

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer.* (4:e upplagan). Lund: Studentlitteratur AB

Tv4 (2010). *Kalla fakta: När fansen blir fienden.* Den 3 oktober 2010

Tönnies, Ferdinad (2001). *Community and civil society.* (1:a upplagan). Cambridge, New York : Cambridge University Press

8.1. Referenslitteratur

Best, Shaun (2010). The Leicester School of Football Hooliganism: an evaluation. *Soccer and Society*,11:5, 573-587

Cleland, Jaime A (2010). From passive to active: The changing relationship between supporters and football clubs. *Soccer and Society*, 11:5, 537-552

Höglund, Johan (2005). *En av grabbarna. En berättelse inifrån brödraskapet firman boys.* (1:a upplagan). Stockholm: MMG Books AB

Kennedy, Peter & Kennedy, David (2010). ”It’s the little details that make up our identity”: Everton supporters and their stadium ballot debate. *Soccer and Society*, 11:5, 553-572

Poutvaara, Panu & Priks, Mikael (2009).The effect of police intelligence on group violence: Evidence from reassignments in Sweden. *Journal of Public Economics*, 93:3-4, 403-411

Svedberg, Lars & von Essen, Johan & Jegermalm, Magnus (2010). *Svenskarnas engagemang är större än någonsin. Insatser i och utanför föreningslivet.* Hämtat den 14 november 2010 från: http://www.esh.se/fileadmin/erstaskondal/ESH_Gemensamt/Arbetsrapporter/arbetsrapport_68.pdf

You Tube (2007). *2007.Debatt. Fotbollsvåldet.TV4.Nyhetsmorgon* Hämtat den 7 november 2010 från: *http://www.youtube.com/watch?v=lipY2S4_0-Y*

BILAGA 1 – OPERATIONALISERING

Teoretiska begrepp	Tema: Intervju	Frågor
Kategorisering/Identifiering/Firman vs. Samhället	Stereotyper Identifiering av sig själv	• Hur tror du att andra ser på er grupp? • Hur tror du att den här bilden skapas? • Hur verkligenhetstrogen tycker du att den är? • Skulle du definiera dig som en fotbollshuligan? • Av vilka orsaker gick du med i grupperingen? • Vad skulle kunna fått dig att istället söka dig till en annan typ av gruppering? • Hur länge har du varit en del av grupperingen? • Definierar du dig själv som person utifrån gruppen? • Vad ser du som de positiva vinsterna med gruppen? • Vad upplever du som negativa bieffekter av gruppen?
"Vi och Dom"/ Kärleken till fotbollen/Firmor vs. Samhället	Synen på de andra	• Hur känner du inför personer från andra firmor? • Händer det att du träffar du personer från andra firmor i andra sammanhang? • Hur förhåller du dig till personer från rivaliserande

	Synen på den egna gruppen	grupper då ni stöter på varandra i andra sammanhang? • Vad har ni för relation till polis/ myndigheter? • Hur mycket handlar grupperingen om fotbollen och laget? • Hur mycket handlar gruppen om våldet?
Grupptillhörighet/Gruppidentitet	Lojalitet Regler och Normer Gemenskap	• Hur hanterar gruppen avhoppare? • Vad skulle andra i gruppen tycka om/ göra om de visste att du deltagit i en sådan här intervju? • I en våldssituation, hur mycket tänker man på sig själv och hur mycket tänker man på de andra i gruppen? • Har gruppen interna regler för hur man ska vara för att få vara en del av gruppen? • Finns det krav på våldsmedverkan? • Hur hanteras avvikelser inom gruppen? • Har ni mycket gemensamt förutom firman? • Hur skulle du definiera er gemenskap i gruppen? • Känner ni varandra sedan tidigare? • Vet du överlag vad alla heter i gruppen

		eller använder ni er av smeknamn? • Umgås ni utanför de firmarelaterade händelserna?
Den manliga gruppen	Manlig jargong Roller i gruppen Intimitet	• Är tjejer välkomna? Av vilka orsaker? • Vad är manlighet för dig? • Anser du att gruppen representerar manlighet? • Anser du att ert sätt att kommunicera med varandra skiljer sig från andra grupper? • Hur upplever du hierarkin i gruppen? • Finns det tydliga ledare, hur utmärker de sig? • Hur hanterar ni skador efter ett slagsmål?
Gruppens påverkan på individen	Gruppens påverkan på dig De-individuation	• Upplever du att gruppen har förändrat dig som person? • Upplever du att du i gruppen kan smälta in och inte riktigt synas? • Tillåter det dig i så fall att göra saker du inte skulle gjort annars? • Hur upplever du det?
Ritualer	Ritualer Övergångsritual	• Finns det något ni alltid gör när ni ses? • Hur blir man en del

	Transgressionsriter Gemensamma minnen	av gruppen, finns det något inträdesprov? • Är det någon ledare som ”väljer ut” nya deltagare? • Hur blir man accepterad i gruppen? • Finns det saker ni gör inom gruppen som inte skulle vara okej i andra sammanhang? • Anser du att gruppen gemensamt glorifierar våldet?
Symboler	Fysiska kännetecken av gruppen	• Vad utmärker den här typen av gruppering? • Har ni speciella kännetecken? • Har ni liknande kläder? • Är det många inom gruppen som har tatueringar som visar på tillhörighet?
Manlighet/Heder och Rykte	Våld	• Anser du att våld är en typisk manlig egenskap? • I vilka sammanhang anser du att det är okej att vara våldsam? • I vilka fall är det inte okej? • Slåss firman bara mot andra firmor? • Känner du ett tryck på att visa på ett typiskt manligt beteende?

BILAGA 2 – INTERVJUGUIDE

Bakgrund

Hur gammal är du? (vi kommer att redovisa ungefärlig ålder)
Skulle du kunna berätta hur din uppväxt sett ut?
Växt upp med båda föräldrarna?
Har du växt upp med några syskon?
Hur upplevde du skoltiden, till exempel skolarbetet?
Hur upplevde du skoltiden, till exempel i fråga om vänner?
Vad hade du för intressen utanför skolan?
Vad har du idag för utbildning?

Nu tänkte jag ställa lite frågor angående hur du själv ser på din grupp, på andra grupper och på din egen medverkan i gruppen.

Hur tror du att andra ser på er grupp?
Hur tror du att den här bilden skapas?
Hur verkligenhetstrogen tycker du att den är?
Skulle du definiera dig som en fotbollshuligan?
Av vilka orsaker gick du med i grupperingen?
Vad skulle kunna fått dig att istället söka dig till en annan typ av gruppering?
Hur länge har du varit en del av grupperingen?
Definierar du dig själv som person utifrån gruppen?
Vad ser du som de positiva vinsterna med gruppen?
Vad upplever du som negativa bieffekter av gruppen?

Hur känner du inför personer från andra firmor?
Händer det att du träffar du personer från andra firmor i andra sammanhang?
Hur förhåller du dig till personer från rivaliserande grupper då ni stöter på varandra i andra sammanhang?
Vad har ni för relation till polis/ myndigheter?
Hur mycket handlar grupperingen om fotbollen och laget?
Hur mycket handlar gruppen om våldet?

Då ska jag börja ställa lite frågor om hur man är mot varandra i gruppen och hur gruppen har påverkat dig

Hur hanterar gruppen avhoppare?
Vad skulle andra i gruppen tycka om/ göra om de visste att du deltagit i en sådan här intervju?
I en våldssituation, hur mycket tänker man på sig själv och hur mycket tänker man på de andra i gruppen?

Har gruppen interna regler för hur man ska vara för att få vara en del av gruppen?
Finns det krav på våldsmedverkan?
Hur hanteras avvikelser inom gruppen?

Har ni mycket gemensamt förutom firman?
Hur skulle du beskriva er gemenskap i gruppen?
Känner ni varandra sedan tidigare?

Vet du överlag vad alla heter i gruppen eller använder ni er av smeknamn?
Umgås ni utanför de firmarelaterade händelserna?

Är tjejer välkomna? Av vilka orsaker?
Vad är manlighet för dig?
Anser du att gruppen representerar manlighet?
Anser du att ert sätt att kommunicera med varandra skiljer sig från andra grupper?

Hur upplever du hierarkin i gruppen?
Finns det tydliga ledare, hur utmärker de sig?

Om någon skadas allvarligt under ett slagsmål, hur hanterar gruppen det?

Upplever du att gruppen har förändrat dig som person?

Upplever du att du i gruppen kan smälta in och inte riktigt synas?
Tillåter det dig i så fall att göra saker du inte skulle gjort annars?
Hur upplever du det?

Nu tänkte vi prata om gemensamma saker man gör med gruppen och vad som utmärker gruppen

Finns det något ni alltid gör när ni ses?

Hur blir man en del av gruppen, finns det något inträdesprov?
Är det någon ledare som ”väljer ut” nya deltagare?
Hur blir man accepterad i gruppen?

Finns det saker ni gör inom gruppen som inte skulle vara okej i andra sammanhang?
Anser du att gruppen gemensamt glorifierar våldet?

Vad utmärker den här typen av gruppering?
Har ni speciella kännetecken?
Har ni liknande kläder?
Är det många inom gruppen som har tatueringar som visar på tillhörighet?

Följande frågor tar upp manlighet

Anser du att våld är en typisk manlig egenskap?
I vilka sammanhang anser du att det är okej att vara våldsam?
I vilka fall är det inte okej?
Slåss firman bara mot andra firmor?
Känner du ett tryck på att visa på ett typiskt manligt beteende?

Nu återstår bara några avslutande frågor

Vad har du för livssituation idag?
Har du sambo, barn?
Vad har du för typ av sysselsättning? (Arbete/ studie/ arbetssökande/ sjukskriven?)
Hur upplever du ditt sociala nätverk?

Är din familj/ vänner utanför gruppen medveten om din medverkan?
Hur kommer det sig att de vet/inte vet?
Är det något du vill lägga till eller förtydliga?